

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP



EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

Beszéd és ima.

Vitéz nagybányai Horthy István lovassági tábornok felett.

(Tartotta: Maklár Károly püspök 1937 szeptember 25-én Kenderesen.)

Főméltóságú Kormányzó Úr!

Mélyen tisztelt Gyászoló Gyülekezet!

Akiket az Isten kiválaszt és magához fogad, azok nemcsak az életükkel, hanem a halálukkal is tanítanak, mert azok a lelki és testi transzparenszek, melyek egy kiváló életet átfényesítettek, a halál éjszakájának sötét háttéréből is visszaragyognak.

A lélek már a földi lét korlátai között is sugározza égi származása nagyszerű erőit, miket az elmúlás háttéré meg sokszorozódva tükröz vissza. Ezért van az, hogy a közélet embereinek kiválóságait tisztábban látjuk ragyogni, mikor már elvesztettük őket és az örökkévalóság napsugarából szövődik felettük az emlékezés.

Vitéz nagybányai Horthy István lovassági tábornok eltűnő alakja is fénylő sugárzásban ragyog most felénk koporsója fedelén keresztül, amint az ősi atyai ház küszöbéről elindul osztolni az előrementek porló sorsában.

Most ismerjük meg őt, mint Isten kiválasztott emberét! Akit az élő Isten keze választott ki, hogy típusa legyen közöttünk az élő magyar őserőnek. Ez az őserő nem volt zordon fenség, mely visszariaszt és eltávolít, hanem centripetális erő volt, amely modern és nemes kultúrában kikristályosodva, magához kapcsolta a szívünket! Szuverén úr volt, aki a maga úr voltát abban érvényesítette, hogy szolgált! Szolgált hazájának, mint utólérhetetlen bátorságú hős katona és szolgált Istenének, mint egyháznak hű és igaz fia.

Ősi magyar erények megtestesítője volt, nemzetségének és a történelmi magyar középosztálynak minden kiválóságával. Katonai vitézségében senki sem múlhatta felül. Mint a 13-as Jászkun huszárak brigadéros a vérével írta bele a nevét a limanovi esata dicsőséges történetébe. Az élete mindenkinek drága volt. Neki nem volt drága! Ebben a családban nem is szokott drága lenni az élet, ha azt a haza szolgálatába kell állítani. Hős volt ő is, mint a Horthyak mind. Bizonyos, hogy még az antik kor is hősei közé sorozta volna be!

Szolgált Istenének is, nem kevesebb hősiességgel, mint hazájának. Valami nagy elszánás, valami mély benső önfeláldozás kell ahhoz, hogy ízig-vérig katona a maga kuruc temparementumát oda tudja lágyan simítani Isten ügyének alázatos szolgálatába. A hősiesség ott magasztosul dicsőséggé, ahol a lélek megérzi az Isten kiválasztottságát. Az az igazi hősiesség, mely a legszentebb érdekeknek, Isten országa építésének tudja a ma szolgálatát odaszentelni. Horthy István ezt is meg tudta tenni! Ha más irányban fejlődött is ki élethivatása, a benső lelki készség és családi tradíciók szent elkötelezése odaállította az egyház hű szolgálatába. Atyai és testvéri örökségképpen kezébe fogta a hevesnagykunsági egyházmegye kormányát, majd még magasabb renden a nagy tiszántúli egyházkerület vezéri botját.

Mint mindenütt a reá bizottakban, hü volt itt is és lelkével, szívével, gondjával és áldozatával adta bizonyosságát annak, hogy „boldog az, akit az Isten kiválaszt és magához fogad”.

Isten kiválasztotta volt a nemzeti, társadalmi és politikai élet minden küzdőterén és Isten kiválasztotta marad halálában is. Istené lenni a halálban, annyit jelent, mint élni a halálban! Horthy István meghalt, de él! Érezzük, látjuk, hisszük és valljuk, hogy él, mert magyar erényei, kiválóságai, hősi dicsősége él és megmarad örökké! Ezért nem a haláltól, hanem az élettől búcsúzunk. Nem is örökre, hanem csak a viszonzlálásra. Koporsójára ráhajol lelkünk fehér selyme. A viszonzlálásig!

Imádkozzunk!

Meghajlik Előtted a lelkünk Felséges Isten! Életnek és halálnak Ura! Nem a zúgolódás zordon szavával borulunk atyai kezre a koporsó mellett, hanem a Te szent akaratodon való alázatos megnyugvással! A szívünk még szomorú ugyan, de a lelkünk zengve vallja, hogy „boldog az, akit Te kiválasztasz és magadhoz fogadsz”. Tudjuk Uram, hogy a meghalás Tehozzád menetel. És a lelkünk érzi, hogy amennyire igaz, mikor a haloltról azt mondjuk, hogy Isten magához vette őt! Te pedig Uram nem a holtaknak, hanem az élőknek vagy Istene! A mi halottunk is nem halott, hanem élő, kit most magadhoz vettél. Porrá csak az válik benne, ami földi és nem örök. De örök a hűsége, egyenessége, listla szent magyar erényei és drága emlékezte: Ezekben élő marad köztünk és ezekben tedd őt élővé mibennünk is a mi vigasztalásunkra.

Az érte alápergő könnyeket fogd fel atyai kezeidbe! Elomló porait lágyan ölelje szent karod! Drága lelke előtt nyisd meg szent országod arany kapuját! A Jézus Krisztusért kérünk.

Amen.

Alma Fília, Alma Mater.

(Tanévnyitó beszéd a Tisza István Tudományegyetemen, 1937 október hó 4-én.)

Kedves fiaink, kedves leányaink, egyetemi polgárok!

Minden kapunyitáskor megzendül erről a helyről felétek az „Isten hozott!” Éxenként váltakozó rendben mondják el azt a Rector Magnificus adó karok dékánjai. De bárkik legyenek ők s bármelyik karnak álljanak az élén: sohasem a maguk, nem is az illető kar, hanem mindig az egész Egyetem nevében beszélnek. Ők csak annyiban *szónokok*, amennyiben *követek* — mint ahogy régen a nyugati hatalmak legmagasabbrangú követeit hívták a Portán orátoroknak —; nem az orációjuk a fontos, hanem a követség, amelyben járnak és megbízójuk üzenete, amelynek hü tolmácsolása egyedüli kötelességük.

Én is az egész Egyetem követe vagyok most hozzátk. Szívem szerint nem is itt akarnám én nektek elmondani a rámbizott üzenetet. Ki szeretnék menni a kapu elé, úgy, ahogy szokás fogadni a régvárt, kedves és nagyon megbecsült vendéget. Ott szeretnék elétek menni minden tanártársammal és már ott elmondani nektek övelük együtt a házigazda üdvözlését. Akkor talán jobban tudnátok érzékelné, mint így, hogy itt nem mi, tanártestület vagyunk a házigazda. Mi csak a házigazda szolgálai vagyunk. *Az Egyetem nem a tanárokért van.* A tanároknak az a feladatuk, hogy a házigazda nevében és követségében várják, fogadják és szolgálják a családtaggá leendő kedves vendéget: az egyetemi ifjúságot.

Mi tanárok, szolgálai vagyunk itt — és a legelső szó, amellyel benneteket fogadunk, nem lehet más, csak ez: a mi tanári életünknek és munkánknek az a célja, vágya és reménysége, hogy tibelöletek egy nálunknál különb magyar nemzedéket segítsünk és lássunk kialakulni a mi szolgálatunk által. Egy olyan

magyar nemzedéket, amelyik hívőbb és tisztább, mint mi vagyunk, illúziótól mentesebb, de viszont keményebb és elszántabb, mint mi vagyunk; embermivoltában őszintébb, mint mi vagyunk, magyarságában teljesebb, mint mi vagyunk. Mi *erre* a szolgálataira küldöttünk tihozzátok — fogadjátok el tőlünk bizalommal ezt a szolgálatot, amelyben mi napról-napra jobban kopni és enyészni akarunk, hogy ti napról-napra jobban fényesedhesetek és gyarapodhassatok.

Mi tanárok, szolgálai vagyunk itt — *de ez nem azt jelenti, egyetemi polgárok, hogy itt ti vagytok az urak.* Tinektek és minékünk — ezt annál komolyabban föl kell ismernetek, minél inkább váltok kedves vendégből szeretett családtaggá — közös parancsolónk van e falak között: ennek az Egyetemnek a szelleme.

Fehérruhás, hódító szellemalak, homlokán az ifjú erő és szépség ékköves diadémjával, szíve fölé vérbiborral írva egy név: Tisza István. Magyarország őt egyeteme közül kettő visel olyan nevet, amely orgyilkosok kezétől elhullt nemes áldozat emlékezetét őrzí. De amíg az egyik *önkéntelen* áldozat volt, a másik, a mi névadónk, *akart* meghalni, Isten örök végzése iránt engedelmesen, a nemzetéért és csak a nemzetéért, és élni tanít azzal, hogy halni tanított. Halála nem a mult apothosisa, hanem a jövő magvetése.

Itt, a Tisza István egyetemén ez a szellem az úr. Ez a szellem kötelez el bennünket, diákokat és tanárokat, a nemzetünkhöz való halálos szerelem jegyeiseivé. Ő, halljátok meg — a leggyöngébb, a legtöredezettebb emberi szón át is halljátok meg —, amint az Egyetem szelleme, fehérruhás, hódító alak, homlokán az ifjú erő és szépség ékköves diadémjával,

erről a szerelemről zengi és suttogja nektek az Énekek Énekét: „*Erős a szeretet, mint a halál, kemény, mint a sár, a buzgó szerelem!*” Magyar fiúk, magyar leányok halljátok meg: a nemzetünkhöz való halálos szerelemtől el ne vonjon, iránta érzéketlenné ne legyen semmiféle más szeretet!

De halljátok meg még valami egyebet is. Íme, ennek az Egyetemnek a szelleme karra fűz és családjába fogad benneteket, kedves vendégeit, és mindjárt el is mondja nektek a nagy családi titkot és törvényt: „*Én mégis csak az Alma Filia vagyok ebben a palotában.*” Kormányzok, de nem uralkodom. A valódi uralkodója ennek a palotának az én drága anyám, a négyszázéves Alma Mater.

Az Alma Mater szelleme matrónához illően fenéges feketében jár: nincs más ékessége, csak könnyeinek igazgyöngye és homlokán a töviskorona. Négy századának történetében sokkal több a ború, mint a derű. Szenvedett a Krisztus nevéért és szenvedett a magyarságáért. De azt a minden név fölött való nevet meg nem tagadta soha, még a magyarság címén sem — és a Krisztusban gyökerező magyarságát még krisztusinak látszó régi vagy új eszmék és jelszavak kedvéért sem engedte soha nemzetköziesülni.

Kedves fiúk, kedves leányok, ennek az ifjú Egyetemnek, az Alma Filiának akkor lesztek igazán és egészen a polgáraivá, tehát a lelkéhez forrt család-

tagjaivá, hogyha az Alma Mater, az öreg Kollégium szellemét is igazán és egészen befogadjátok ifjú szívetekbe. Legyetek Isten magyarjai, akik nem azáltal akarják megtartani fajukat, népüket, nemzetüket, hogy egy papiros-mythologismus mesterséges kábulatában belőle csinálnak istent — hanem úgy akarják megtartani fajukat, népüket és nemzetüket, ahogy a debreceni Kollégium nagydiákjai akarták és meg is tették négyszáz esztendőn keresztül: az élő, igaz Isten erejével, a Tőle nyert világossággal és jellem-szilárdsággal, az Ő törvényei mutatta utakon; a szívekben folyvást őrizve és szítva a szent tüzet, de a békés magyar hajlékok fedelein *mindig csak oltva* a gyújtogatók által odadobott gonosz tüzet; mindig jobban szeretve a hazánkat, mint ahogyan gyűlöljük a magunk vagy pártunk és pártdogmatikánk ellenségeit, és a hazáért mindent kockáztatva, az életünket leghamarább, de magát a hazát soha.

Ez a szelleme a mi igazi uralkodónknak, a négyszáz éves Alma Maternek. Ennek a szellemnek nevében köszöntünk ma benneteket. És — mint ahogy a hajnalpír méhéből születik az ifjú harmat, a Zsoltar szerint — ennek a szellemnek méhéből születő győzhetetlen, új honfoglaló hadseregként akarunk egykor innét elbűcsüztatni benneteket.

Az 1937—38. tanévet Isten nevében megnyitott-nak nyilvánítom.

Révész Imre.

Hozzájárulás iskolafenntartáshoz.

A népművelés a reformáció egyik nagy ajándéka. A magyar református egyház történelmének folyamán a templomépítésből mindig maradt annyi vályog és téglá, amennyi az iskola felállításához szükséges volt s a népiskola úgy kíséri a mai napig a templomot, mint a magyar falu fehér házait a virágos-kert. A reformációnak vallásalapok nélküli unokái ma is szegénységükön, erejükön és számbeli arányukon felül tartanak fenn iskolákat s szolgálják a nemzeti kultúrát. Sok egyházközségünk roskadozik az iskolafenntartás súlyos terhei alatt. Minden fillérre szükség van, ami jogosan és törvényes alapon megilleti.

A közösen hordozott felelősség tudatában két olyan forrásra óhajtok röviden rámutatni, amelyeknek kihasználása — sok esetben — jelentős bevételhez juttathatja egyházainkat.

Népiskoláink között csak kivételesen akad olyan, melynek növendékei között ne lennének másvallású tanulók; gyermekek, kiknek szülei egyetlen fillérrel sem vesznek részt a református egyház terhei viselésében. Nem érdektelen tehát tudnunk azt, hogy az 1868. évi XXXVIII. tc. 45. §-a szerint a más felekezethez tartozó tanulók szülei ugyanolyan módon és arányban róhatók meg iskolai fenntartási díjjal, mint amelyen módon és arányban az iskolát fenntartó egyház tagjai viselik az iskolafenntartás terheit.

Ez a hozzájárulási összeg szabályszerűen akként állapítandó meg, hogy az egyházközséghez tartozó hívek összes pótlékolható egyenes állami adóit

alapul véve, az iskolafenntartásra fordított összeggel összehasonlítás útján megállapítandó a %-os adókules. Pl. A református hívek összes állami egyenes adója 3000 P. Az egyház által az iskola fenntartásra fordított évi összeg 1000 P. Ebben az esetben az iskolai adókules 33,33%. A gyermekét református iskolánkba járató, de más felekezethez tartozó szülő tehát így akkora összeggel róható meg, amekkora összeget pótlékolható állami egyenes adójának a 33,33%-a kitesz.

A hozzájárulási összeg megállapításánál a föld, ház és kereseti adó veendő figyelembe; ebbe beleszámítandó a házadó mentességet élvező házak után megállapított, de ténylegesen nem fizetett házadó összeg is. (VII. tc. 2. §.) Az iskolafenntartási összegbe azonban nem számíthatók be a tanítói lakás és földhasznérteke, valamint az iskolaépítésre felvett kölcsön kamata és annak részlete. Az ily módon kivett hozzájárulási összegek közigazgatási végrehajtás útján bármikor behajthatók. (I. tc. 5. § a) pont.)

A másik forrás: a nemreformátus vallású földbirtokosok anyagi kötelezettsége iskoláinkkal szemben. Minden nemreformátus vallású földbirtokos köteles az uradalmához tartozó s református iskolába járó eselédgyermek (tanyai gyermekek) után hozzájárulni a református iskola fenntartásához.

Ez a kötelezettség kitűnik az alábbiakból: Az 1907. évi XLV. tc. 32. §-a szerint a gazda köteles eselédjeinek gyermekei után tandíjat fizetni. Az 1908. évi XLVI. tc. ingyenessé tette ugyan a népoktatást s a tandíjakért az állam kárpótolta az iskolafenn-

tartókat, de nem kárpótolta a gazdák eselédgyermekai után eddig fizetett tandijért, mert mint a 115.611—1911/12. VK. sz. rendelet ki is mondotta, a eselédttartó gazdák által az ingyenes népoktatási törvény előtt a eselédkek helyett fizetett tandijak jogilag tulajdonképpen iskolafenntartáshoz való hozzájárulássá változtattak át s ezek az iskolafenntartáshoz való hozzájárulások az 1908. évi XLVI. tc. után továbbra is igénybe vehetők az iskolafenntartók által.

Az a másvallású földbirtokos tehát, kinek uradalmából, tanyájából nemreformátus vallású gyermekek járnak iskoláinkba, az iskolafenntartási ter-

hek megosztása tekintetében ugyanolyan elbírálás és ugyanolyan kötelezettség alá esik, mint az a másvallású, tanítató szülő, kinek gyermeke református iskoláink szolgálatát veszi igénybe s élvezi annak áldásait. Az itt érintett gazdákra és földbirtokosokra kivethető fenntartási hozzájárulási összege a már ismert szabály szerint állapítandó meg.

Ha e szerény sorok nyomán csak egyetlen gyülekezetben is megcsordul egy eddig ismeretlen és elapadt forrás, Istené legyen a hála és dicsőség, hogy nem hiába szólottam.

Kelemen Gyula,
esperes.

„Lomtárba velük“?

Végtelen csodálkozással olvastam a D. P. L. 9. számában nt. Baráth I., mélyen tisztelt lelkész-társamnak, az „Öregekről“ c. írását. Az ő írásait eddig mindig nagy élvezettel olvastam. Írásainak tónusa színes, meleg. Stílusa a békeévek finom, nemes, tiszta romantikáját lehelli és mégis sokszor egészen modern, szinte az impresszionizmus határán jár. Egyszóval nagyon kedves, okos, tartalmas írások ezek. Éppen ezért lepett meg annyira, fenti c. írása. Meglepetésem és csodálkozásom olyan nagy volt, hogy azonnal kitisztítottam írógépem betűit s leültem, megírni, ami következik...

Bocsásson meg az én mélyen tisztelt Bátyám, de talán nem a lehelyesebb szemszögből nézte ezeket a dolgokat?!

Általában a nyugdíjazást, de különösen a lelkészek nyugdíjazását — a mai világban — nem lehet így felfogni. Ahogy ő nézi ezt, valami természetellenes, képtelen, erkölestelen, ha valakit — de különösen egy lelkészt — nyugdíjaznak. Szinte úgy éreztem, szegyen, gyalázat nyugdíjasnak lenni... amikor ilyeneket olvastam: „a nyugdíjazott világi hivatalnokokat már — fájdalom — megszokta a világ. Ott ödöngenek szegények a korzón, a csirkepiáccon. De hát mi lesz velünk (!!) ha soraik között ott találja a mi népünk a nyug. református lelképásztorok seregét is?... Óh vigyázzunk, vigyázzunk! Ne bolygassuk a fundamentum köveket, mert egyszer megmozdulhat az egész épület“ (!?)

Hát én még a nyugdíjas „minőségnek“ ilyen felfogásával nem találkoztam. De azt hiszem, maguk a nyugdíjasok sem. Mert ha úgy fogjuk fel a nyugdíjazást, hogy hát kirúgnak valakit, mert már nem bír annyit dolgozni, amennyit fizetéséért kellene, hogy egy nyugdíjas ember már „ócskavas“ és „Lomtárba Vele“ (!) és a nyugdíjazás az valami kriminális, megszegyenítő, szegyelni való, lealázó állapot... akkor igaza van a cikkírónak.

De talán mégsem egészen így áll a dolog. Nézzük csak tárgyilagosan a kérdést. Egy becsületes, munkában eltöltött élet után eljön az az idő, amikor: 1. Gyermekeit kitaníttatta, elhelyezte. Legtöbb esetben ketten maradnak, vagy egészen egyedül. Nem kell hát attól félni, hogy éhen halnak, mert abból az ugyan kisebb, de mégis pontosan kapott összegből türhetően kijöhetnek. (Mint nagyon sokan!) Az

Anyám negyedmagával 150 P-ből! 2. Egészen természetes, hogy az ember 60—70, vagy éppen 75 éves korára megfáradt egy kissé, pihenni szeretne és ehhez minden joga megvan. 3. A mai rohanó élet kevésbé ismeri a szentimentalizmust. Az „utilitárizmus“ sok esetben nemcsak szociológiai irány, világnézet, hanem a kényszerítő körülmények parancs-szava, a szegénység, a kicsi lehetőségek önkéntelen védekezése stb... Mi sem természetesebb — senki által nem gúnyolt és bírált — velejárója az öregségnek, mint a nehezebb mozgás, gyengeség, elerőtlenedés, néha senilis feledékenység, általában tehát szellemi és testi visszaesés. (A kivételek erősítik a szabályt.) *Ezt azonban senki fel nem rója az öregeknek, hiszen mindnyájan azok leszünk, ha meg nem halunk.* Viszont az élet nem áll meg senki kedvéért, hanem termeli a fiatalokat, akik családot akarnak alapítani, mint Bátyáink és Apáink, mert ezt követeli részint az ösztön, részint a nemzetfenntartás nagy gondolata, érvényesíteni akarják, sokszor nyomorúságosan, éhezésen keresztül szerzett tudásukat, lobog bennük az aktivitás lángja és szegyenkezve, de csakugyan szegyenkezve, kiábrándulva, elkeseredve, titkolt, burkolt lázongással járnak, „korzóznak“ a 22—32 évesek, az állásnélküliek (a nyugdíjasokénál kibeszélhetetlenebbül szomorúbb csoport). Nem tudnak elhelyezkedni, mert ebben a kedves kis országban még mindig megengedhető, hogy nagy jövedelmű tisztviselők feleségei is keressenek stb... meghát az „öregek“ nem egykönnyen adják ki kezükből a nagyobb jövedelmet és a vezetést. (Tisztelettel kérdelem, kedves Bátyámat, hogy érezte volna magát, ha 30—34 éves korában még mindig a segédlelkészek — igen sok esetben nem a legfehérebb és legpuhább — kenyerét kellett volna ennie?)... Mi hát abban a csodálatos, fájdalmas, orcápirító, majdnem erkölestelen, ha az élet, természetszabályt (a telet felváltja a tavasz) alkalmazzuk úgy az állami, mint az egyházi életben? Mi abban a lealázó, ha egy 75 éves, legtöbb esetben egészen természetesen, munkaképtelen, kifáradt, becsületes munkában megőszült öreg szolgát a jól megérdemelt nyugalomba küldenek? (Nem lomtárba!)

Nem áll az, hogy 50 éves embereket „egyketőre“ „öregkorúaknak“ nyilvánítanak. (Ha ugyan nem teljesen és végérvényesen munkaképtelen.) Tessék csak megnézni, milyen nehéz nyugalomba

enni pl. egy 35 éves szolgálatú tanítónak. A mi avonónk 36 éves szolgálat után idegileg teljesen összeroppant és mégis kétévi térdencsúzás, háromszoros orvosi vizsgálat és egynemely protekció igénybevétele után mehetett abba a nyugdíjba, mely után vágyott s mely neki az életmeghosszabbítást s egy nyugodt, zavartalan emberi életet jelentett. Ma ugyancsak megnézi az Állam, kit engedjen nyugalmába, hiszen a nyugdíjterhek így is majdnem elviselhetetlenek. Hát még hogy megnézte a Lelkészi Nyugdíjintézet, amikor *75! évben szabta meg a korhatárt.* Ugyan kérem, mi van ebben megbotránkoztató, elviselhetetlen, miért kell így feljajdulni: „mi lesz velünk!... és, hogy vigyázzunk, mert mit szól a népünk!... meg, hogy egyszer megmozdulhat az egész épület!... Miért? Azért, mert évente — mit tudom én — 8—10 megfáradt, nem egy-két esetben magával tehetetlen, öreg lelkészt — szinte a bibliai kor végén — nyugalmába küldenek, hogy helyet adjanak ugyanannyi fiatalembernek, kik előtt egy egész életprogram áll, kik szintén meg akarnak nősiülni, családot alapítani, egy-két jobb ruhát venni, kis kultúreletet élni és mindenekelőtt, vagy után — ki milyen — dolgozni... nem, mint 28 pengős káplán, hanem, mint önálló emberek... Ezért botránkozik meg a nép és mozdul meg az egész épület?... Nem! Ennyire aztán ne legyünk elfogultak. A magyar kálvinista egyház fundamentuma már megmozdult — vele együtt az épület is —, de nem azért, mert x számú idős lelkészt nyugdíjaztak, hanem egészen más dolgokért. Olyan elő és elő nem számlálható dolgokért, melyeknek előszámálása nem tartozik ide. És a nép?... megbotránkozik?... Óh! a nép!... Mennyi sok mindent tulajdonítunk a népnek, ami nincs benne, ami után egyáltalán nem érdeklődik — legalábbis nem úgy, ahogy hisszük róla — és milyen keveset törődünk azokkal a dolgokkal, melyek csakugyan érdeklik a népet!... Nem. A nép nem csinál műfelháborodást azért, mert az én princípálisomat 78 éves korában saját kérelmére nyugdíjazták, miután már hosszú évek óta csak a nevét írta alá valaminek (egy másik még azt sem tudta)... és a nép nem fog felháborodni, ha engem — adja Isten — 75 éves koromban nyugdíjaznak, hanem megválasztja helyettem fiatal káplánomat, aki — egészen természetesen — alig várja már ezt, mint ahogy én is alig vártam. Méltóztassanak megnyugodni, a nép nem háborodik fel... Ellenkezőleg!...

Állítom, hogy a református lelkészi nyugdíjtörvénynél emberibb, megértőbb nincs e kerek világon. Persze kevés a nyugdíj. Nagyon kevés. Szegényteljesen kevés. De... ha valaki 75 éves korában nyugalmába megy és nincs senkije a feleségén kívül (ez rendszerint, általában így van), akkor ebből a szerény nyugdíjból is tisztességesen megélhet, különösen ha nem volt „Nagypap” s nem kényeztette el a sorsa. Az én egyik főnököm valósággal fázott a nyugdíjazástól. Attól félt, hogy éhenhalnak feleségével. Mikor aztán nyugalmába ment és attól

kezdve megkapta a maga cca 300 pengőjét — *minden hónap elsajén halálos pontosan* — szóról-szóra ezt mondta: „hej, ha én ezt tudom, 10 évvel ezelőtt nyugalmába megyek”... Soha életében nem élt olyan kiegyenlítődtől, anyagilag független életet, mint ezalatt a pár év alatt. Ehhez tudni kell, hogy fizetése havi 166 P volt, 13 kat. hold földdel súlyosbítva. Azonban fizetését januártól szeptemberig soha nem kapta, éppen úgy, mint déleceg utódja, mind a mai napig.

Haj! Kedves Urambátyáim! de sok lelkésze van ennek a magyar református egyháznak, aki boldogan feleserelné azokat a havi biztos két-háromszázakat, a bizonytalan egy-két százakért. Aki nem hiszi, nézzen utána.

Hát így.

Amit a nt. cikkíró úr az öreg kor tiszteletéről írt, annak minden betűje igazság. Erre jóérzésű embert, különösképpen lelkészt, nem kell figyelmeztetni. Ebben szépen megegyezünk. Abban azonban csak 50%-ig, amit az öregek aktivitásáról, képességéről mond. Feltéve, ha ő itt azoknak az aktivitásáról, szellemi képességeiről beszél, akiket 75 éves, öreg korukban nyugalmába küldtek. Igen. Minden a végén érik meg, az ember is, a szellem is, a tudomány, a tapasztalás is. De legalább annyi zseniális fiatal ember van a világon és a történelemben, mint amennyi öreg, ha nem több. Hát még ha úgy vesszük, hogy a legtöbb zseni, már fiatal korában is zseni volt! Nem beszélve a gyermek zsenikről... Ezek mind olyan kivételek, melyekről bőven olvashatunk a Tólnainak nevezett „kultúrlap” hasábjában... *A természetes az: a fiatal megöregszik s átadja helyét a fiatalnak. Apa a fiúnak és így tovább.* Egy hosszú, becsületes, munkás élet után pedig hadd menjenek nyugalmába az „öregek”. Nem is olyan rossz az kérem. Egészen szépen meg lehet szokni, ahogy hallom az „öreg” „lomtárba lökött ócskavasaktól”... *Itt nem azon kell változtatni, hogy a 75 éves korhatárt felemeljük, hanem hogy leszállítsuk s helyette emeljük fel a nyugdíjat olyan szintre, amely megfelel egy református lelkész végzettségének s kultúrigényeinek! Ekkor senki sem fog félni a nyugdíjazástól.*

Akik gúnyolják, lekicsinylik az öregeket és „ócskavasként” „lomtárba akarják lökni”, várjanak csak, majd lesznek még ők is öregek! *Mi, fiatalok azt kívánjuk, hogy a mi kedves és fizetelt öregeinknek a Nyugdíjintézet biztosíthasson — hátralevő idejükre — boldog, megelégedett, gondtalan életet!*

Aki pedig a nyugdíjazást úgy fogja fel, mint B. I. bátyám, az, Isten különös kegyelme folytán vagy „fiatal öreg”, vagy „nagypap”, vagy nagy-családú ember, de mindenesetre a nyugdíjról és a nyugdíjasokról igen furcsa fogalma van.

Biharugra.

Fejlesztés Endre.

Iskolai év kezdetére

előírással intézeti **paplant, takarót, matracot** stb. a legolcsóbban és a legjobb minőségben vásárolhat az

Erdélyi Szőnyegházban
Debrecen, Piac-u. 34. sz.
(Volt Hegedűs és Sándor papírüzlet helyén.)

„Az öregek“.

Öregek alatt a kényszernyugdíjazás halálos ítélete előtt álló öreg lelkészek értendők. Ezeknek irgalmas samaritánusa gyanánt szólalt fel közelebb e b. lapban Baráth Imre atyánkfia. Hogy szavai eljutnak-e az illetékesek füleihez és szívéhez? nem tudni. Azt azonban igen, hogy a mai dolgok jóra nem vezethetnek. Már néhai Baltazár Dezső nagynevű volt püspökünk is elítélte a jelenlegi állapotokat, egyes bizottság működését, ezt mondván nekem: „Én ezt „erkölcstelen“-nek jelentettem ki. Nem olvastál-e róla a lapokban?”

Hát bizony! ma a bizottságok uralmának ú. n. urágkorszakát éljük. De nem volna nagy baj, ha a bizottságok a törvény szellemében és nem azok ellen járnának el... Így is abszurdumnak, képtelenségnek tűnik fel, hogy alkotmányos törvények és törvényes szervek helyett néhány tagból álló bizottság gyakoroljon diktatórius hatalmat, statáriális jogot... Ez a magyar protestantizmus egész multijával szokatlan ellentétben áll. Ezt érezte bizonyára a magas Konvent is, mikor legközelebb az új nyugdíjtörvényt életbeléptette a maga teljes egészében. Ez alapon joggal hihettük, hogy 1938 jan. elsejével már kényszernyugdíjazás nem lesz, mivel a törvény csak rendes bírói úton való nyugdíjazást ismer és minden más intézkedés, bizottság stb., amely e törvényben nem gyökerezik, önmagától megsemmisül. Most a Baráth Imre úr említett felszólalása némi gyanút, aggodalmat idézett elő... Hát lehetséges volna? Vajjon még mindig fennáll a statárium?

A mi nagyjaink még mindig nem látták volna-e be, hogy ezzel a jelszóval: Helyet az ifjúságnak! nekünk nem lehet és nem szabad kísérleteznünk, mert ezzel a kíméletlen eljárással az ifjúságnak amúgyis csak kevés hányadát tudjuk elhelyezni, míg a nagy többség marad, ahol volt, az állás nélküli nyomorúság karjai között és a nyomorgók számát a jobb sorsra érdemes öregekkel is szaporítottuk. Nem akarjuk-e meglátni, hogy nagy egyházainkban ijesztő kevés a lelkész? egyre fokozódik a baj?, hogy ezekben kell valami rendet teremteni s rászorítani őket a lelkészi állások fokozatos szaporítására, mikor

az ifjúság elhelyezésének kérdése könnyű megoldást nyer. A mostani elgondolás célhoz nem vezető, természetellenes és nem keresztyéni. Aki ezt kigondolta, a kérdésnek csak az elejét vette fontolóra; a végét már nem. Plus deficit, quam proficit. Aztán az is meggondolandó, hogy voltaképpen nincs is nyugdíjintézet. A törvény kimondja, hogy csak segélyek és nem nyugdíjak adatnak s azok is a szükséghez képest leszállíthatók. Nyugdíjról, nyugdíjintézetéről tehát beszélni, ez csak nagyizolás, de nem a valóság. A meglévő alap nem képes a törvényes, jogos igényeket távolról sem kielégíteni, sőt a mai kezelés mellett a tőke is egyre apasztatik s egyszer akkor végleg megsemmisül.

A kényszernyugdíjazás csak megfelelő ellenérték mellett nem erkölcstelen. Azon legyünk hát teljes erőnk megfeszítésével, hogy az alaptőke odanöveltessék, hogy a jogos érdekek biztos és teljes kielégítést nyerhessenek. Addig elégedjünk meg a rendes bírói úton eszközölt, vagy az önkéntes nyugdíjazásokkal. Végre is ez kétszerkettős, pénzügyi politika, melynél hazard-számítások csak romlást okoznak minden irányban. Nem szabad feledni, hogy a kényszernyugdíjazás, vagyis az öreg lelkészeknek állásaiktól való ok nélküli megfosztása, jogfosztás, mely szerzett jogok elkobzását, nyomorba taszítást stb. jelent, ha kellő ellenértéket adni nem tudunk azoknak. Az egyház, mint vallásos és erkölcsi testület, ilyen lealacsonyító elvet nem követhet.

Vajha világosan láthatnánk ebben a homályos, bizonytalan kérdésben! Nagy lidércnyomás alól szabadulnának az öregek, kik ugyan mindenben ártatlanok, de abban az egyben főbenjáró bűnösök, hogy „öregek“. A példabeszéd szerint ugyan ezeknél volna a bölcsesség, de erre, úgy látszik, ma szükség nincs.

Üdvözlöt az öregek époló okos, mint lelkes szószólójának: Baráth Imre lelkészársunknak!

Gebe.

Id. Szigethy Gyula,
református lelkész.

A református gyülekezeti énekvezetés esztétikája.

Írta: Szabó Gyula.

(Folytatás.)

5. A címben körülírt problémának talán a legfontosabb tétele: az éneklés megindítása.

Majdnem minden azon múlik, hogyan indítjuk meg az éneklést.

Az éneklés megindításának határozottnak, egyöntetűnek s talán így is mondhatnám: lendületesnek kell lennie.

Mik ennek a kellékei?

a) Az éneklendő zsoltár, vagy dicséret a gyülekezetben szokásos mód szerint (mozgatható számokkal való kirakás, kiírás, előszóval való kijelentés) közöltessék a gyülekezettel.

b) Már most ahol orgona van, ott a kántor az orgonán éneket előkészítő orgonadarabot (ennek részletes taglalására még visszatérek a későbbiek során) játszik. A kántor vagy ezt a darabot, vagy ennek eljátszása és befejezése után egy másik, kisebb, ú. n. közbjátékot játszván, úgy fejezze be, hogy annak megnyugtató záró akkordja az éneklendő ének első akkordja legyen. De a preludium utolsó akkordja és az ének első akkordja között megfelelő szünetet kell tartani s csak azután kell énekelni és orgonával az éneklést megkezdeni. (Lásd az itt közölt hangjegyes példát. A 82. dicséret orgonalejtéje, Szabó Gyula

feldolgozásában, a Magyar Református Kántorkönyvből. Az ének előtt rövidke előjáték van, a végén az utójátéknak egy töredékrésze látható.)

c) A kezdés pedig így történik: Az előjátékot követő parányi szünet után a kántor egy szempillantásra megszólaltatja a vezérhangot, amihez szinte észrevétlenül hozzáfogja az akkord többi hangját is, amivel egyidejűleg a saját hangjával is megindítja az éneklést. (Gyakorlati kivételt lásd a hangjegyes ábrán.) A vezérhangnak (így nevezem az egyes sorok első hangját) akkord nélküli előzetes megszólaltatása igen fontos körülmény. Így határozott biztossággal kapja meg a kántor is, a gyülekezet is a kezdő hangot, amit az akkordból nem minden esetben lehet biztosan és jól kivenni. (Gondoljunk csak az orgonák sub- és superoktáv kopuláinak sok esetben zavaró funkciójára, vagy a harmóniumoknál a dis-

akár a dallamban, akár pedig a basszus szólamban (orgonán a pedálban) fordulnak elő azonos hangok, azokat külön-külön kell megszólaltatni. Ilyenkor az egymás mellett fekvő, azonos hangok közé éppen hogy csak érzékelhető, parányi szünetet iktatunk.

e) Végére érve a fennálló énekek, 8–10 ütemnyi közjátékot (vagy modulációt) játszik a kántor, amelynek végétével éppen úgy történik a főének megkezdése, mint eddig láttuk. A főének versét mindenféle versközjáték nélkül énekeljük egymásután. Ez esetben az egyes versszakok között ugyanúgy járunk el, mint a verssorok között.

Az éneklést ima, vagy prédikáció előtt egészen rövid (3–4 ütemnyi), istentisztelet végeztével pedig hosszabb utójáték fejezi be.

kánt és basszus oldalak különböző tonalitására. Pl. a basszusban F regiszterek szólnak, a diskant oldalon meg 8'-ok!)

d) Egy verssor végére érve, a dallamhangot akkord nélkül is még hangoztatom egy szempillantásig, mert lehetnek sokan a gyülekezetben, akik bizonytalan, rossz hallásuk miatt vagy feljebb esúztak, vagy leestek a dallammal éneklés közben. Ez az átmenő hang egyfelől figyelmeztető a gyengébb énekesek számára, hogy megmaradjanak a hangnemenben, másfelől biztos támaszpont a következő sor első hangjának eltalálásához, bár minden sor úgy kezd meg, mint a legelső. (Lásd ezt és az átmenő hang kivételét a hangjegyes illusztráción!)

Orgona, vagy általában hangszeres segítség nélkül, templomban, vagy temetésen így énekelünk:

Az éneklendő ének kijelölése (közlése) után a kántor hangsíp, vagy hangvilla segítségével megállapítja a kezdőhangot s határozott, tiszta, közép-erős hangon megkezdje az éneket. Bármennyire jól ismerje is a kántor az éneket, az énekeskönyv mindig a kezében, vagy előtte legyen. Nem azért, hogy abból nézze folyvást az éneket, de neki, mint az éneklés vezetőjének, vigyáznia kell, hogy szórakozottságból, vagy egyéb lélektani okból (temetésen különösen sokféle körülmény ad ilyenekre alkalmat) egy pillanatra se tévessze el a saját énekét, mert a kántornak egy pillantásnyi zavara képes

megakasztani a fegyelmezetten éneklő gyülekezet éneklését. Ilyenek elkerülése végett jó, ha kezünkben nyitva ott van az énekeskönyv s elég egy pillantás belé, hogy elkalandozó gondolatunk, mint a lélek kocsijának rúdja, alázatosan visszailleszkedjék a lelket égbe vonó dallam és szöveg közé...

Az Úri imát a legkisebb gyermek is tudja, éppen ezért a legtöbb lelkipásztor — nagyon helyesen — ezt az imát minden alkalommal könyvből olvassa. Mert ha eltéveszti, még a karonülő gyermek is észreveszi, hogy tévesztett. Ugyanezért legyen mindig ott a kántor kezében az énekeskönyv. Az az ő „bibliája”.

A hangszernélküli éneklésnél különösen fontos tudni azt, hogy nem a kántor énekel a gyülekezetel, hanem fordítva: a gyülekezet énekel a kántorral, ami másszóval azt jelenti, hogy a kántor egy hajszálnyival mindig előbb halad a maga énekével a tömegé előtt, hogy így hangról-hangra tudja vezetni minden nagyobb megerőltetés nélkül a gyülekezetet.

A kántor a maga hangjával tudjon okosan és izlésesen bánni. Szép éneklése legyen példa a gyülekezet előtt. Teljesen felesleges erősen és erőltetve énekelni. Ez amellet, hogy ártalmas a hangképző szervekre nézve, hiábavalóság is, mert a gyülekezet nagyon szépen hozzáidomul mindig a kántorához. Aki erősen szeret énekelni, avval a gyülekezet is harsogva énekel, aki pedig mértéktartóan, rendesen énekel, avval a gyülekezet is mérsékeltlen, szépen fog énekelni. *Szoktatás* dolga az egész!

A kántor éneklésére nézve Ivánka Sámuel *Énekeszi vezérkönyve* (Sárospatak, 1862) a következő, ma is megszívlelésre méltó szabályokat írja elő:

„Az egyházi éneklés buzdítóvá és szabályossá tétele végett az énekesznek kell okos példát mutatni a gyülekezet előtt; e részben föltétlenül szükséges:

a) hogy *öntudatosan és ihlettséggel énekeljen*; ez igénybe veszi azt, hogy az énekesz a dallam és szöveg belértelmét tökéletesen fogja föl, s azt ihlettség, s érzelemmel adja elő; mivel az oly énekléssel, mely nem viseli magán egy felsőbb szellemi indulat s magasabb érzelme bélyegét, a hallgatók figyelmét földidézni, annyival inkább azokat elragadni nem lehet. Az éneklés általi ihlettséggerjesztés megkívánja az éneklőtől, hogy előadásából mély vallásos indulat tükrözze ki magát, s azon lelkiérzüllettől legyen áthatott, mely megszállta a dallamok és

szenktöltészetek íróit khorálaink készítésekor; tehát az énekesz a hidegséget lelkitűzzel, a részvétlenséget lelkivonzalommal, a köznapiasságot ünnepélyességgel váltsa fel; ezenkívül minden világiakra való visszaemlékezést, mely a szebb valók felé törekvő lelket a föld rögeihez láncolná, háttérbe hagyjon; sőt a fölhevült kedélyességet, indulatosságot is, ezen óriási gátjait a nyugodt lélekkel előadásnak, ne vigye be magával az egyház falai közé.

b) hogy *kellemes előadással énekeljen*; ez követeli azt, hogy az énekesz mint előadó kerülje a kifejezésekbéli szerénységét, azaz, éneklési tehetségének kitüntetéséért óvakodjék a khorál törzshangokat rögtönzött idéten módosításokkal fölkeverni s a dallamot készakarva elferdíteni; továbbá, azt, hogy a gyülekezet éneklésétől személyességéből se el ne maradozzon, se előretörőleg azt meg ne előzze. Azon jobb ízlésűekre nézve kiállhatlan szokást, miszerint némely énekesz éneklési modora súlyzósául különböző nevetséges arckifejezéseket, tagjártatásokat, orrhangbéli hanglecsapásokat használ, vesse meg, mert ily ferde egyéni önkény gyakorlataból a hallgatóság az énekesz rusztikusságát következteti, mely inkább szereti a körülményekhez illő s az ének természetéhez alkalmazott szelíd, szenvedő, bánatos, vagy vidám, részvevő s meglegedést tanusító arckifejezést, mint az ellenkező jelleműt.

c) hogy *természetesen énekeljen*. Az éneklés lelke a természetesség korlátait túl nem haladó előadás, ez tesz maradandó benyomást a lélekre, elvonván azt a földi eseményektől, hogy szabadon szárnyalhasson fel az örök jóság trónusához, ki a töredelmes szívek hálaáldozataiban gyönyörködik. Az erőltetett éneklés, azonkívül, hogy torz vonásokat ültet az arca, még az éneklő műszervekre is kártékonyan hat, a hallgatókban kellemetlen érzéseket szül, kik az énekesz figyelmeztetésül, nem felednek egy-két szánó mosolyt lebbenteni el ajkaikon.

A nép által eltérőleg mondott dallami hangok kiigazítására felesleges a neki riadt éktelen ordítással ellensúlyozás, mert ez a nép részéről csak vetélkedést s ingerlést idéz elő. Nem kell felednünk, hogy:

„Non vox, sed votum, non cordula musica, sed cor,

Non clamans, sed amans cantat in aure Dei.”

(Folytatom.)

A tiszántúli egyházkerület multjából.

A debreceni főiskola kezdeti szervezete és belső élete.

Írta: S. Szabó József.

(Folytatás.)

A debreceni tractus joghatóságát is kevésbé érezte a főiskola, mint a pataki a zempléniét, melynek esperese nemcsak felügyeletet és ellenőrzést gyakorolt a főiskola felett, hanem a pataki lelkészekkel együtt intézkedő hatalmat is. Még a debreceni prédikátorok intenzívebb belenyúlását sem látjuk kezdetben az itteni főiskola ügyeibe, tehát nem csodálkozhatunk, ha a *sanctissimus ac amplissimus coetus* (így titulálták wittenbergi mintára) valóságos *ecclesiola* (e néven is fordul elő) lett, nagy függetlenséget élvezett és sokszor úgy lépett fel, mint maga az

egész iskola (*communitas, universitas scholae*). A coetus legfőbb tisztviselői voltak, a *senior* és *contrascriba*, kiket közös gyűlésen közakarattal választottak. Ők alkották az ú. n. *esküdt (jurátus) deákokkal* együtt a coetus tanácskozó, intéző és végrehajtó testületét, a *senatus scholasticus*, melynek jog- és hatáskörét közelebbről nem ismerjük. Valószínű, hogy nagyobb szabadsággal a későbbi *sedes scholasticát* láthatjuk benne összetételében és eljárásában, mert a jelek azt mutatják, hogy kezdetben csak a *senatus scholasticus* volt meg s nem a *sedes scholastica* is

vele egyidőben, ahogy eddig gondoltam. A sedes jegyzőkönyvei (Acta sedis scholasticae judiciaria) u. i. csak az 1709. évvel kezdődnek.¹ Az 1657. és 1704. évi iskolai törvényekben még nincs róla említés téve, csakis az 1792-i codificálja (Sectio prima De Professoribus IX. X. c.), de már olyan szavakkal, amelyek korábbi eredetűre mutatnak. Az bizonyos, hogy a XVII. század végéig még többször történik hivatkozás az iskola okmányaiiban a senatus scholasticusra, tehát addig léteznie kellett.

Ennek a senatusnak eredete szintén a wittenbergi coetusra vihető vissza, melynek 1571-i törvényeiben a coetusnak bizonyos *conventjéről* van szó (XII. c.), amely előtt tárgyalták a fegyelmi ügyeket. Ez a Konvent aligha a coetus közös gyűlése, mert a törvény egy másik fejezetében (III.) ezt világosan *communis consessusnak* nevezi.² A Konvent tehát, valószínűleg, szűkebb testülete lehetett a coetusnak, amely annak belső, bizalmas ügyeit intézte. Ez lebeghetett a debreceni főiskola coetusá előtt is, mikor megalkotta a senatus scholasticust, melyre itt annyival nagyobb szükség volt, mert a wittenberginél sokkal népesebb coetust nem lehetett mindig minden ügyben plenaris gyűlésre összehívogatni s vele ott bármint bizalmasan megtárgyalni. A coetus életében, az iskolának ügy személyi, mint tárgyi, dologi, anyagi ügyeiben olyan természetű ügyek adták elő magukat, melyek kevés tagból álló, zárt testület tanácskozásait és végzéseit kívánták. Így jött létre tehát a senatus scholasticus, melynek tagjai megesküdtek — így találjuk egy régi esküformában —, hogy a tanács titkairól, az assessorok határozatáról és szavazásáról egész életükben hallgatni fognak és azokat a coetus közönsége vagy mások előtt soha ki nem nyilvánítják.³ A senatus tagjait a senior és contrascriba kivételével eleinte a *primarius deákok* közül sorrend szerint szemelték ki, később (1663 után l. *Békefi R. i. m. 68—69. l.*) a primariusok maguk közül választották és a rektorok erősítették meg.⁴ Ezekről a sokat emlegetett primarius deákokról nincsen biztos ismeretünk. Nem tudjuk, kik s hányan lehettek. Mindenesetre azok, akik a gradusba sorozott tanulók élén állottak (*maiores*), s akikből lettek a nyilvános és magántanítók (*collaboratorok, praeceptorok*) és a *kántorok*. A senatusba kiszemelt, majd beválasztott primariusok közül a nyilvános és magántanítókat *kollégának* (*ornati et eruditi collegae*) hívták, akik a *kántorokkal* (*docti et eximii scholae cantores*), együttesen alkották a coetus tisztlivelőit (*officiales*). A kollégák az iskola alsó és középfokú osztályait tanították, a kántorok a templomi és temetési éneklést vezették, mindnyájan esküt tettek, azért hívták őket esküdteknek. A főiskolává alakuláskor a nyilvános tanítók (*collaboratorok*) ketten voltak, amint ezt a Debrecenben tanult, nevezetes zempléni esperes, *Miskolczy Csulyak István* Diariumában olvasuk,⁵ számuk később az iskola emelkedésével foly-

vást növekedett, s fölment 5—6-ra. Ugyanennyien lehettek a szintén növekvő számú kántorok is. Nem tudjuk, milyen viszony lehetett a rector és a senatus között. Természetesnek találunk az ő állandó elnökségét, de ennek jelét nem látjuk, sőt inkább annak van nyoma, hogy a atussen nála nélkül, sőt olykor ellenére intézkedett. A tanulmányi ügyek tárgyalásakor mégis jelen kellett lennie.

Elgondolásunk szerint a senatus intézkedési és munkaköre a következőkre terjedt ki: a coetus tagjainak, vagy polgárainak vallási és erkölcsi életére való szigorú felügyelet, a tanulásra, magaviseletre és rendre való szorgos gond, ebből folyó kemény fegyelmezés. E részben a debreceni főiskola sokkal erősebben, mondhatni nyersebben ítélkezett, mint a sárospataki, melynek törvényeiben alig fordul elő a megvesszőzés és az iskolából kicsapás büntetése, legfeljebb ennyit mondanak: *gravi edicto, interdicimus* (szigorú büntetéssel sújtjuk), míg Debrecenben lépten-nyomon ezzel fenyegeti a vétkezőket (még a seniort és contrascribát is) a törvény: *virgis caesus schola eicitor* (megvesszőzötve az iskolából kicsapatik). A senatus scholasticus feladatai közé tartozott továbbá a deákok (ez a név a felsőbb tanulókat illette) gradusba és sorrendbe osztása (*dislocatio*) s ez alapon az iskolai promotiók és beneficiumok osztogatása, minők voltak pl. a particulák rektorsága, a külföldi akadémikusok segélyezése, a patronusokhoz segélykérés végett történt kiküldetés, a főiskolai *collaboratorok* és *praeceptorok*, falusi tanítók kiszemelése és beállítása, az iskola könyvtárának őrzése és gyarapítása, a főiskolai cursusra fölvevett deákoknak a *Series Studiosorum*ba beiratása; e beírást mindenki sajátkezűleg végezte, s ezzel föltétlen engedelmességre kötelezte magát a törvények iránt. Feltűnő, hogy, bár szigorú alárendeltséget követelt az iskola az ő törvényei iránt, a hitvallás iránti hűséget, s arravaló esküt nem kívánta meg a tanulóktól, holott ezt látták a külföldi akadémikusok mindenfelé Wittenbergben, Genfben, ezt a wittenbergi coetusban is, stb. A *Series Studiosorum*ot a senior őrizte, s előtte kellett, kézfogással meg erősítve, a tanulónak abba a nevébe beírni. A senatus scholasticus gondoskodott coquia útján a deákok élelmézéséről, az iskolaépület jókarban és tisztántartásáról e célra kijelölt tagjai által, az iskola vagy helyesebben a coetus minden ingó és ingatlan javainak, bevételeinek és kiadásának kezeléséről. Kézpénz jövedelmét a *fiscus scholae*-ban tartotta. Később a jótéteményes pénztárt (*bursa sacra vel nigra*) különválasztotta a napi szükségletek pénztárától (*bursa victualis*). Ügyeinek viteléről — mint feljebb láttuk — a wittenbergi coetus példájára, könyvet vezetett (*Matricula Scholae*).

Az előadottakból kitűnik, hogy milyen széles hatáskörrel és nagy hatalommal rendelkezett a senatus a főiskolának ügy szellemi, mint anyagi ügyeiben. Aranykorát 1657-ig élte. A nagyhatalom azonban az ifjúságot túlzásba ragadta, visszaélt jogai- val, így pl. ellenszegült legfőbb jóltevője, a városi tanács nemely rendelkezésének, s úgy látszik, még a rektorok tanításába is beleavatkozott. Az ezek folytán támadt s az iskola, sőt a város nyugalma miatt az 1657. évi törvényekben már előtérbe helyezték a városi tanács, a helyi lelkipásztorok és az egyházmegye

¹ Balogh F. i. m. 183. l.

² Ugyanígy olvasható ez a coetus 1571-ben kelt articulusaiban. Lampe—Ember Históriaja 275. l.

³ *Békefi Remig*: A debreceni ev. református főiskola törvényei a XVII. és XVIII. században. Budapest, 1899. 147. lap.

⁴ Thury E. i. m. 95. l.

⁵ Magyar Protestáns Egyháztörténeti Adattár XI. 124. l.

esperesének szorosabb felügyeleti jogát és befolyását, kimondván, hogy a tanulók a felsőbbség iránt a legnagyobb engedelmisséggel tartoznak (De moribus Scholarium I. c.) és hogy a rectorok felett semmi jogot és bíraskodást nem gyakorolhatnak, sőt azok iránt tisztelet és engedelmisség a kötelességük (XIII. c.). Egyszersmind ezt is a törvénybe iktatták: Senatus scholasticus, ad praeiudicium scholae rectorum saepius a studiosis usurpatus, penitus tollitor. (Az iskolatanács, mellyel a tanulók ezelőtt, az iskola rectorainak ítélkezését megelőzve, gyakran visszaeltek, egészében eltöröltetik.) Ezt a törvénycikket azonban ebben a szigorú formában nem hajtották végre, mert — mint említettük — a senatus scholasticus az egész XVII. században fennállott, tehát csak jogait és hatalmát nyirbálták meg. Nem is

lehetett megszüntetni anélkül, hogy más intézőszervvel ne helyettesíthették volna. Az 1704. iskolai törvények szóról-szóra megismétlik a fentebbi tiltó rendelkezést, a senatus teljes eltörlését (De Moribus Scholarium XV. c.), tehát még mindig kellett bajoknak lenni körülötte. Ekkor aztán már végre is hajtották a törvényt s a senatus helyére felállították a *sedes scholasticát*, mely eleinte a főiskola szellemi és anyagi ügyeiben szintén széleskörben működött.⁶ 1742-ben azonban pusztán csak a fegyelmi ügyeket intéző testületté tették s mellette az iskola egyéb ügyeinek intézésére újlag felállították, nagy megszorítással, a *senatus scholasticust*.⁷

(Folytatom.)

⁶ Balogh F. i. m. 183. skv. l.

⁷ U. o. 404. l.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közlő: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Dec. 7.

1251. Mtgos kerületi Főispán Uray Bálint úr, f. hó 6-káról 466. sz. a. Az iskolák újabb rendezése tárgyában legfensőbb helyről kibocsátott alapelveket — tudomás végett — megküldi. Egyszersmind jelenti, hogy kedvesen veendi akármely igazgatóságtól, ha az ezekből kitűnő célzatnak valósitása iránt javaslatot fognak bémutatni.

Rovatos ívet küld az iskolák statistikai állásának kimutatása végett; a legnagyobb pontosságot reményli s elvárja.

Kerületében létező protestáns nagyobb iskolák tanítóinak neveikről egy különös jegyzéket kíván, melly minden egyes tanítónak irányában, annak a forradalom alatti politikai eljárásáról rövid megjegyzéssel kísérve legyen.

1252. Végzett Senior Menyhárt János úr folyamodványban kéri: utalványozzam az Alumnusok pénztárából a remanensek és Catechizatorok jutalmául egyháziilag megígért, Ő általa az illetőknek kifizetett pénzt 400 p. for.

Az egyébként alapos és igazságos kérelmet tek. polgármester — egyházi főgondnok — úrhoz utasítottam.

1253. Tiszt. Zagyva úr szóval jelentést tett az átadási eljárásról. Fisk. Sági úrra van bízva, hogy készítse el a Tót Mihály úr számadásait. Akkor jövend a dolog tisztába.

1254. Ugyanaz bémutatta a Zsoltár-Cassa adósainak névsorát. Utasítottam, hogy a helybelieket szolítassa, a külföldieknek pedig írjon a kamatok beadása iránt.

1255. Ugyanaz jelentette, hogy a typogr. provisorától csakugyan átvette az ángáriák kimutatását s a harminczadi nyugtatványt a beadott bankjegyekről; másként nem lehetett volna e tárgy iránt lépést tenni. Utasítottam, hogy Fisk. Sági úr által nézesse meg ezen okiratokat az észrevételek feljegyzése mellett.

NB. Drevenyák Ő Nagyságához volt szerencsém. Köszöntést hozott s jelentett gr. Zichy Ferencz Ő Excetjáról, Ludwig Generalis úrról stb.

Dec. 8.

1256. Írtam Cs. K. kamarás Tisza Lajos Ő ngának, mind magam, mind Uray Ő Mtga nevében kérve, hogy a Segédgondnokságot — legalább egy időre — vállalja föl ismét.

Bele zártam ezt.

1257. N. t. Balog P. úrhoz saját kezemmel írt levelembe. — Ez nem hivatalos ugyan, hanem szívből ömledező irat, hála-köszönetemet tolmácsoló barátságos részvétéért. — Így nyilatkoztam. De azonban felszólítottam,

a) hogy kérje maga részéről is Tisza Ő nagyságát, úgy mint én a közelebbi pontban;

b) küldje meg a világi Assessor urak névsorát hivatalbani rendben.

c) Adjon véleményyt, ki volna ezek közül leginkább alkalmas a Segédgondnokságra, ha Tisza Ő Nga. nem vállalná?

Dec. 9.

Jegyz. Ekkor egésségemet új nyavalya támadta meg, erős nátha és köhögés, — gyakori catarrhalis hideggel. — Naponként hátra, nem pedig előre ment lábadozó állapotom.

1258. Megértvén, nagyságos Reviczky Menyhért úrnak Pestről haza jöttét, levelemben üdvözlettem, mint éjszakai bihar-megyei elnököt s Csász. Kir. kormányzó biztost.

1259. Főbíró tek. Nagy Sándor úrnak — mint a rögtönítelő bíróság elnökének — tudósítást küldöttem a templomainkban megtörtént kihirdetésről.

1260. Prof. Búzás Pál úr folytatólag bémutatta a professori gyűlések jegyzőkönyvét. Megnéztem és láttamoztam.

1261. Dettó. Említést tett 500 p. forintnyi tarozásáról, melly összeget kün-utazása alatt kölcsön kért volt.

Válaszul adtam, hogy e dolgon majd csak közgyűlés útján lehetend segíteni. Addig fizesse a kamatokat.

NB. Tek. kir. Polgármester úr estve megemlítette, hogy a város részéről hódoló küldöttséget

szándékoznak Bécsbe felküldeni s úgy akarják, hogy annak én is tagja legyek, mint szintén kisprépost úr is. — Mihelyt annyira mehetek egészségem jobbításában, hogy — még..... — kimehetek a külső levegőre s kocsira ülhetek: ha mindeneiket rá kellene is költenem, mind szent kötelességemnek, mind rendkívüli szerencsémnek tekintendem, ha részt vehetek. De előbb a följelentést szükségesnek tartom stb.

NB. Tek. Karap Sándor úr jelentette a Tóth Mihály úrra kimondott s ide a kir. Fiskusi hivatalhoz megküldött ítéletet. Javai árvereltetni rendeltetnek.

Dec. 10.

1262. Egyházi ideiglenes pénztárnok Lakatos György úr jelentette, hogy Tóth Mihály úrnak irományai között találtatott némely okiratok — pénztárokra vonatkozók nekik adtak által. — Válaszoltam, hogy majd megkérem n. t. Fésös és Zagyva urakat, azok megnézése s átvétele végett.

1263. N. t. Fésös úr több esperesi leveleket előmbe terjesztett, a hódolati istentiszteletre vonatkozókat. Ezek nyomán

1264. Írattam esp. n. t. Szilágyi Jónás úrnak, hogy eddigi tudósításának hiányait pótolja ki.

1265. Esp. Kocha úrnak megíratni rendelttem, mikép örömet megengedem, hogy a türkevi professort facultálja.

NB. Estve szerencsém lévén Reviczky Menyhért Ó ngához, sok érdekést hallottam tőle Pestről; b. Haynau, Geringer Ó Exljokról. — Jelen voltak nálam ngos Detrich, tek. Erecsi, Nags. Bernáth urak.

Dec. 11.

1266. Mtgos Uray Bálint Főispán úrnak megküldöttem másolatban a szigeti pártfogóság levelét a Lyceum megnyitásáról. (nb. Azt n. t. Fésös úr nyitotta fel.)

1267. N. t. Fésös urat felszólítottam: mennének el — több helybeli paptársaikkal — nagyságos Reviczky Menyhért úrhoz üdvözleni. — Tegyen szót egyszersem erről a professoratusnál is.

1268. Estve szerencsém lévén mtgos Uray Bálint úrhoz, szólottam vele:

a) Azon beneficiumokról, melyekből részesíteni lehet tisztjének fiát, ha bejövend.

b) Az 1251. sz. a. bejegyzett levélről. Kérdeztem 1. Csak a maga kerületében kívánja-e a statistikai összeírást? Csak. 2. Nem lesz-e célja ellen, ha csak visitatio alkalmával készülnek el az összeírások? Nem bánja. 3. Említettem: mi nehéz feladat reám nézve az utolsó pont — nagyobb iskolák tanítóiról jegyzést tenni. — Nem kell — monda — ebben részletességekre terjeszkedni, csak általánosságban egy-egy szóval tenni jegyzést. Nem kell sokat jegyezni föl. Ez csak arra való, hogy ha valaki föl információt parancsolnak, ennek nyomán adhassa azt. E rendelet a catholicus igazgatóságokhoz is kiment.

nb. Örvendetes hírül jelentette, hogy ibrányi prdr. Patkó András fel van mentve.

— A Primás levelét említette, országos küldöttség iránt Bécsbe.

Dec. 12.

1269. N. t. Fésös úr közölte velem esp. Nagy Sámuel úrnak levelét, melyben jelenti, hogy Madára

a meghalt prdr. helyébe most rögtön meghívni akarják Harsányi Sámuel.

— Utasításul megíratni rendelttem: Esperes nem adhat Consensust Superintendentián kívül levő emberre. A Superintendentens is pedig csak olyannak ad, ki kellő bizonyítványokat mutat elő.

1270. N. t. Fésös úr jelentette, hogy elvégezték a Collegatussal a tisztelgést Reviczky Menyhért Ó nagyságánál. Igen szívesen vette s ígerte, hogy — az én levelem folytán is — egyházainknak, papjainknak stb. pártfogója lesz.

nb. Előhívtam Patkó András sógorasszonyát — Tar kisasszonyt. Tudtára adtam sógorának felmentését. Ó bémutatta Tar Károly testvére levelét, melyben Tóth Mihály ítéletéről is emlékezik.

Dec. 13.

1271. Rector-prof. n. t. Aranyi úr jelentette:

1. A felsőbb tanulók száma már 200-on felül van.

2. Legatio bejött eddig 65.

3. Holnap estve az electiót megtartatni akarják. Minden Legatiora jut még legalább 2. ... deák.

4. A Collégium már annyira kiürült, hogy strázsa sincs. Tek. polgármester úrral fölmenni és szétnézni készülnek. Akkor majd tudósít.

5. A deákiljak és katonaság közötti összeütkezésről hivatalosan semmit nem tud. Kedvesen vettem jelentéseit. A Collégium épületeiről a tudósítást elvárom, hogy aztán tanácskozhassunk. Eszközölje, kérem, hogy gyűlésből küldessék hozzám hivatalos jelentés a közelebb lefolyt tanidőről, az ifjúság jó magaviseletéről, miszerint törvényszék nem is tartatott. — A bejött Legatiok számát és nemét tudassa velem.

1272. Fisk. Sági úr jelenti, hogy nem nyughatik professor uraktól néhai Péczeli úr végrendelete tárgyában.

— Mondtam, hogy egyébként is Conferentiat fogok összehívni a napokban. Ott hozzák elő.

1273. Ugyanaz jelentette — kérdésemre — mikép úgy látja, hogy Tóth Mihály úr számadásaiban nem lesz valami nagy nehézség.

1274. Dettó. Jelenti, hogy Szilágyi János és Nagy Sámuel esperes urak semmi alamizsnát nem adtak be a folyó évben.

1275. Az én káplánom Tót Károly ellen a több három káplán panasszal jöttek hozzám. Elintéztem.

1276. Esper. Balog P. úr, f. hó 11-kéről írja, mikép örömmel értette jobbanlételemet. Óhajtja meggyógyulásomat és hogy magam vegyem kezembe a kormányt.

Dec. 14.

1277. Bányai István — most mogyorósi rector atvafinak, miután itt igen kitünő calculussal állotta ki a vizsgálatot, vocabilitasi engedélyt adattam.

1278. Az 1274-k pont folytán megkértem n. t. Fésös urat, hogy szólítsa fel jelentéstételre esp. Nagy Sámuel urat.

1279. dettó. esp. Szilágyi János urat is.

Dec. 15.

1280. Prof. Búzás Pál úr bémutatta gyűléseik jegyzőkönyvét f. hó 12-ig. Nb. Abban már ott van a rendelkezés, miszerint a tanuló ifjúság, felvigyázati

tekintetben, nem csak az esküttek, de professor urak között is felosztatik.

1281. Dettó. A fensőbb tanulók megnövekedett létszáma 201.

1282. A bejött Legatiók névsorát (42) megküldötte rector-prof. úr.

1283. A főnebbi 1271. pontban foglalt utasításom nyomán, a professori gyűlés hivatalos levélben jelenti: mikép, Nov. 8-kán megnyilván az iskola, aggódó kebellet keztek meg hivatalkodásukat. De ez aggodalom meghiusult. Az ifjúság úgy viselte magát, hogy — mi rendes időben is példanélküli — még csak fenytőszekertartásra sem volt szükség.

1284. Esperes Soltész József úr f. hó 14-kén kelt levele mellett beküldi a danesházi előljárók jelentését arról, hogy a hódolati istentisztelet náluk tordai lelkész Tiszai Károly által díszreteresen megtartott folyó hó 9-kén.

1285. Szabolcs helységéből a prdr. házassági dispensatio tárgyában jelent meg nálam. — Várakozásra utasítottam.

Nb. Sárvári Ferenc öcsémmel beszélgettem.

Dec. 16.

1286. Szücs prof. urat megkértem, hogy Zákány úrral együtt, mint classium inspectorok, adjanak hozzám jelentést a lefolyt időszakról. — Épen szándékoztak ezt tenni.

1287. Ugyanez által kérétem rector-prof. urat: tegyen jelentést afelől, mi utasításommal s intéssel bocsátotta el az ifjúságot.

Nb. T. Karap Sándor úr említette sógorának, Diószegi úrnak leveléből, mikép jutott köztudomásra Bécsben az én levelem, mellyben a Debreceni népet mentegtetem. (Tulajdonképp predikációm, mellyet gr. Zichy Ó Exetjának beadtam.)

Dec. 17.

1288. Mtgos Uray B. úr, f. hó 10-kén 787. sz. a. kelt levele mellett, Magyarország ideiglenes Rendeletét s annak életbeléptetésére szolgáló utasítást, pótlólag több példányokban — tudomás végett — megküldi.

1289. V.-pécsi prdr. Sarkadi Nagy Sigmund f. hó 16-kán kelt levelében jelenti, hogy Hajdúkerületi ideiglenes alkapitány Veszprémi Gáspár úrtól, Uray Bálint Ó mtga rendelete nyomán, olly parancs ment hozzájuk, miszerint a komáromi várból haza tért honvédeknek megesknetni ne merészeljük. Nálunk többen vannak már kihirdetve ilyenek stb. Utasítást kér. — Erre

1290. Nyomban elküldöttem n. t. Fésős urat mtgos Uray B. úrhoz, kérdést tenni a tárgyról s újabb utasító rendeletet kérni. — Úgy van — válaszolta Ó mtga: újabb parancs jött. Csak boesásak körlevelet addig is, míg írhatna hozzám, mit eddig tenni elfelejtett.

Én tehát

1291. Rögtön fogalmaztattam olly értelemben körlevelet esp. urakhoz. Egyszersmind

1292. választ irattam V.-pécsi prdr. úrnak olly értelemben.

1293. Szántói egyház gondnoka Váradi József úr f. hó 12-kéről írja: 1846-ban tüzvész által megkárosodott egyházuk számára, úgy értesültek, gyűlt

össze egyházkerületünkben bizonyos összeg. Erről ők nem voltak tudósítva. Most értesítést kérnek s a pénznek posta útján át küldését.

1294. Bihari ideiglenes Esp. Makó József úr levelében jelenti, hogy a n.-várad (külön vált) egyház Legatust kér. Átküldöttem rögtön rector-professor úrnak.

1295. Ercsei László úr folyamodványt nyújtott be az iránt, hogy fia számára a Szilágyi-intézetben jövő Sz. György napra hely tartassék.

1296. A bárándi egyház — presbyterialis gyűlések tarthatásaira folyamodik. — Prdr. Szél György urat oda utasítottam, hogy nyújtson folyamodványt Uray Bálint Ó mtgához.

1297. Tek. polgármester úr elhozta Senator Vecsei József úrnak — mint a Klobusiczky—Pallai alapítvány pénztárnokának — előterjesztményét, nemely alapítványi tőkék veszélyben forgásáról. Lépéseket kér tétetni.

Hólnap XI órakor tartunk Conferentiát. A Collégium kiürülte is kívánja. Ennek nyomán.

Dec. 18.

1298. Reggel mindjárt irtam rector-prof. úrnak. Jöjjenek el, akik csak jöhetnek XI órára.

1299. Bárándi prdr. Szél György úr által izentem esperes Soltész úrnak, hogy tegyen rendeltést, miszerint a tractusbeli papság nevében egy küldöttség tisztelegjen Uray Ó mtgánál s nagyságos Reviczky M. úrnál.

1300. Ugyanez jelentette Uray Ó mtgának szavait. Már beszélt velem a tárgyról; majd írni fog hozzám.

1301. Mtgos Uray Bálint Főispán úr, f. hó 15. 390. sz. a. kelt levele mellett, b. Haynau Ó Excellenciájának Hirdetményét s a közbirodalmi alkotmányt több példányban — tudomás és kihirdetések végett megküldi.

1302. Conferentia nálam az 1297-k pont folytán.

1. Klobusiczky—Pallai alapítványról, Fiskális Sági úr előbb itthon vizsgálódják az okiratokban. Tegyen nálam s tek. polgármester úrnál jelentést. Ha szükségesnek találándjuk, akkor menjen el.

2. Jelentetvén, hogy a Collégium kiürült: rendelkezés tétetett a teendőkről. Majd én megírom rector-prof. úrnak.

3. Előmulattam a Mtgos Uray Bálint úrtól hozzám érkezett rovatos ivet (1251). Főiskolánkról csak általánosságban kell a rovatokba írni: de azért minden összeírásokkal készen kell lenni.

Ugyanez alkalommal

1303. Emlékezetbe hoztam az örletés és vizhordatás mindeddig a Collegium és város köztli függöben levő ügyét. Írni fogok iránta tek. Polgármester úrnak.

Hasonlóan

1304. Előhozott a néhai prof. Péczeli úr végrendelete. Utasítani fogom Fisk. Sági urat, hogy a felnyitattás iránt tegyen lépését.

1305. Classium inspector Szücs István és

1306. — Zákány József urat, jelentést adtak be a lefolyt tanidőszakról. A praeceptorok munkája jó sikerrel koronázottatott mind erkölcsi, mind tanulási tekintetben.

(Folytatjuk.)

KÖNYVISMERTETÉS

„Vázlatok a debreceni régi polgár házatájáról.“
Írta: Dr. Zoltai Lajos nyug. múzeumigazgató.
(A debreceni Déri Múzeum Néprajzi Osztályának ismeretterjesztő közleményei 8. füzeté.) Írásban és 14 képből hű ábrázolását adja a szerző annak, hogy debreceni civis elődeink hajdan miképpen építkeztek és hogy otthonuk a XVI. századtól fogva a XVIII. század végéig miképpen alakult. Felkutatva a kiválóan magyar Debrecen polgárságának egyéni, magánélete színhelyére, otthonára, ennek berendezésére vonatkozó levéltári adatokat s ezekről „I. Szobabútorzat, II. Ágybeli. Ágyöltözet. III. Asztali edények, fehérneműek. Evő-, ivóeszközök.“ című fejezetekben számol be és díszíti könyvét sajátkezű, szép rajzaival. A 38 oldalas füzet nagyon sok értékes ismertetést nyújt s igazán kár, hogy amint az író mondja: ez és más írása „többet magával íróasztalom fiókjában húzza meg magát“. Szeretettel ajánljuk mindenkinek dr. Zoltai Lajos könyvét s őszintén kívánjuk, hogy adjon Isten erőt, egészséget írójának, hogy gazdag tudásával és írásaival még sok örömet szerezhessen városának s mindazoknak, akik szeretettel hallanak és olvasgatnak a „régis szép idők“-ről.

D. J.

Kaliburn J. D. „Az igehirdető és munkája“ című gondolatgyűjteménye csinos kötésben Gödöllő, református lelkészi hivatalban kapható a pénz előzetes beküldése esetén újabban 1:50 P-ért.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

A tiszacsegei templom megújítása. Október 10-én szép, lélekemelő ünnepség volt Tiszacsegén. A megújított ősi templomot ismét megnyitották a gyülekezet számára. Az avas, korhadtt, zsindegy helyett szép, új horgonyozott lemez védi majd záportól-vihartól a hívek áhítatának helyét. A kívül és belől egyszínű templomfalak jelképezik az egyszerű, régi református lélek az egy Legfőbb Valóságra irányított gondolatát.

A megújított templomban az első istentiszteletet Bartha László esperes tartotta. A nagyszámban egybegyűlt hívek sokáig nem fogják elfelejteni az Igét: „Az én országom nem e világból való.“ Az istentiszteleten Szücs József tiszadai lelképásztor keresztelt és ugyancsak ő végezte a szent szolgálatot a délutáni istentiszteleten is. Délben a fehér asztal melletti barátságos és hangulatos közeledésben is összedobbant az örömmünnepen résztvevők szíve. Az első pohárköszöntőt Bartha László esperes mondotta, meleg szavakkal méltatván a Kormányzó úr országépítő munkáját. Majd Juhász Elek helybeli lelkész üdvözölte az egybegyűlt vendégeket. Különösen nagy szeretettel emlékezett meg az esperes és a gyülekezte már régen fennálló rokonszenvéről. A vendé-

gek nevében Megay Meissner Károly képviselő válaszolt, aki a felekezeti békességet hirdette, külön kiemelte, hogy a magyar embernek legyen akár-milyen vallású is, mindig örülni kell akkor, amikor egy-egy keresztyén védőbástya megújul s így ő is mint katolikus, de elsősorban magyar ember, szíve mélyéből együtt örül református magyar testvéreivel.

A templommegújítás Juhász Elek helybeli lelkész és az ő elgondolásait megértő, vele mindig együtt működő presbitérium érdeme.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

A csongrádi templomavatás. Október 10-én, vasárnap gyönyörű napsütéses időben avatta fel az új csongrádi templomot főtiszteletű Maklár Károly püspök úr. Amint csodával határos ennek a templomnak a megépülése, éppen olyan csodásan szép volt felavatásának minden eseménye is.

Egy egész különvonatot megtöltő sereg kísérte át Szentésről az avató Püspököt Csongrádra, ahol az állomáson Dr. Rásonyi Pap Pál főgondnok köszöntötte a presbitérium nevében. A harminc kocsi-ból álló kocsisor és a Szentésről átjött háromszáz református hívő a püspöki bevonuláson az ország egyik legkatholikusabb városába — valóban imponáns látvány volt.

A városháza előtti téren hatalmas tömeg várta a bevonuló református Püspököt, akit Dr. Pirocska János polgármester üdvözölt lelkes, magyar köszöntéssel. Az erre adott válasz felejthetetlen lesz Csongrád városában. A Püspök úr, mintha csak megérezte volna ennek a katolikus városnak legtitkosabb érzéseit — olyan beszédet mondott, hogy a legbuzgóbb református helyen sem érhetett volna el maradandóbb és bensőségesebb hatást.

Az avató istentiszteleten Harsányi Pál békésbánáti esperes imádkozott és a Püspök úr prédikált a kegyelem csodájáról, melyet a csongrádi gyülekezet olyan különösképpen tapasztalat meg. Az egész istentiszteletet hangszórók közvetítették a templom előtti téren álló 5000 hallgatónak, ami magában is rendkívüli áldás ha megemlíthetjük, hogy a katolikus egyház még csak tudomást sem vett a templomavatásról s arra szóló legalázatosabb meghívásra még csak pár sor írással sem válaszolt.

Két órakor 400 teritékes közeledés volt. Ez is olyan szám, ami maga helyett beszél. A Kormányzó úrra Püspök úr mondott ékes felköszöntőt, míg a Polgármestert Harsányi Pál esperes úr éltette zúgó tapsokkal kísért beszédével. A délután 5 órakor levő vallásos-estélyen Dr. Főnyad Dezső és Pap Béla szolgáltak.

A csongrád-szegvár-mindszenti társegyházban hét év alatt mind a három egyházzrésznek van immár istentiszteleti helye. Három imaház és egy templom. Sok-sok ilyen kis gyülekezet érdemes volna arra, hogy hasonlóan történelmi alapot nyerjen s ehhez, mint ez a példais mutatja, csak *hinni* kell!

Új lelkészi tanácsbíróválasztás. A békésbánáti egyházmegye presbitériumainak abszolút nagy többsége Karácson András békési lelképásztort egyházmegyei lelkészi tanácsbíróvá választotta.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Valláspedagógiai konferencia. A tiszántúli református egyházkerület közgyűlése a kebelbeli mint idegen tanintézetekbe járó református gyermekeink és ifjaink hathatósabb, öntudatosabb nevelésére rendszeresítette a valláspedagógiai konferenciákat. Ezek minden tanév elején tartatnak ezután. Az idén október hó 22. és 23. napjain, pénteken és szombaton egész nap a Kollégium dísztermében. Főtiszteletű püspök úr az erre vonatkozó körlevelet az esperesi hivatalok és középiskolai igazgatóságok útján már korábban kibocsátotta. A megjelenésre hivatalosan fölszólítottak az összes vallásoktatást, vallásoktató lelkészek és segédlelkészek az egész egyházkerületben. A presbiteriumok és igazgatóságok nyomatékosan fölkérettek az illetők helyettesítésére, útiköltség és mérsékelt napidíj kiutalására. Ezekon kívül meghívatik a debreceni egyetem református teológiai kara, kebelbeli intézetek tanári kara, a debreceni református tanítótestület és a valláspedagógiával hivatalosan foglalkozók.

A konferencia tárgyai a következők: Első nap:

1. A vallásos nevelés mint egyházunk létalapja.
2. Mit jelent a módszer? 3. A vallásoktatás és vallásoktató-lelkészek egyházi helyzete. Második nap:
1. Az újabb apologetikus problémák. 2. Az akkomodáció törvénye iskolatípusok és a nemek szerint. 3. A vallásoktatás és vallásoktató lelkészek egyháztársadalmi helyzete. Előadások után megtárgyalás.

A konferenciát az egyházkerületi vallásoktatási előadó és a debreceni vallásoktatási testület rendezik. Az előadások ideje naponként 9 órától 1/2-ig.

Biharnagybajomnak bensőséges szép, lelkiében is gazdag kettős örömmünnepe volt október hó 10-én. Ekkor történt új lelkipásztornak, Ördög Lajos egyházmegyei főjegyzőnek beiktatása és 4000 pengős költséggel megújított templomának felavatása. Ez örömmünnepen résztvettek Uray Sándor egyházkerületi főjegyző, Dr. Vasady Béla egyetemi professzor, Dr. Szász Imre esperes, Dr. Ferenczy Károly, a Leánykálvineum igazgatója. A környékből Ballay Aladár, Nagy Ferenc, Király Sándor, Szabó Sándor, Sipos Károly lelkipásztorok és Kotormán István helyettes lelkész. Elkísérték az egyházmegye másik részéről az új lelkipásztort Veress Bálint, Dr. Hajdú Gyula, vitéz Úry Ferenc, Bede Gyula és Tassy János lelkipásztorok. Igen jó hatással volt a biharnagybajomi gyülekezetre, hogy Ördög Lajost előbbi gyülekezetéből szeretetük jeléül a község főjegyzőjének az élén tizenheten kísérték el új állomáshelyére.

A beiktatást az egyházmegye fáradhatatlan esperese, Dr. Szász Imre végezte Jer. 1: 17—19. v. alapján. Kiemelte a gyülekezet fegyelmezettét és példás magatartását, amely abban nyilvánult, hogy a gyülekezet életében eme egyik igen fontos lépésnél az egyetlen helyes utat megtalálta és egyhangú lelkesedéssel választott magának lelkipásztort, Isten lekéré hallgatva. Ördög Lajosban a gyülekezet ki próbált jó erőt kapott vezetőjének. Utána az új lelkipásztort mondotta el tartalmas, mindvégig áhítatos figyelemmel hallgatott beköszönő beszédét Luk. 9: 51—56. v. alapján. A dalárda szép éneklése s egy megható, kellemes szólóének emelték még az ünnepély szépségét.

Istentisztelet után a templomban volt a disz

presbiteri gyűlés, ahol az új lelkipásztort a presbiterium nevében Végh Gyula gondnok, a járás és a közigazgatás nevében Tatár Géza főszolgabíró, a tanítótestület nevében Papp Gyula igazgatótanító s a község nevében Szani Károly főbíró köszöntötték, amelyekre az új lelkipásztort külön-külön találóan válaszolt. Maklár Károly püspök meglehangú táviratban köszöntötte az új lelkipásztort és gyülekezetét. Istentisztelet után az ünnepelt tiszteletére 200 terítékes bankett volt. Itt több felköszöntő hangzott el. Tatár Géza főszolgabíró köszöntötte a Kormányzó úr Ófömlétségét, az új lelkipásztort köszöntötték Tatár Géza, Kecskés Balázs h. lelkész, Darabos József a Népkör elnöke, Létay Ernő képviselő, Dr. Szász Imre esperes Uray Sándor egyházkerületi főjegyzőt, Veress Bálint az esperest, Ördög Lajos a gyülekezetet, Dr. Ferenczy Károly a pocsjai gyülekezetet, Nagy Gyula segédlelkész a vendégeket. Igen kedvesen megható volt Nagy Ferenc szomszéd lelkésznek versben mondott köszöntése a pástorra és a nyádra.

Délután volt a templom felavató ünnepélye. Bibliát olvasott és imádkozott Kecskés Balázs h. lelkész, majd a Dalárda szép éneklése után Uray Sándor debreceni lelkipásztort, egyházkerületi főjegyzőt Ef. 2: 19—22. v. alapján mondotta el felavató beszédét. Találóan fejtegetvén, hogy a megújított templom nem befejezést, hanem új kezdetet jelent. Új kezdetét annak, hogy a hívek önmaguk is épüljenek meg az Úr Jézus Krisztuson, mint szegelet kövön szent templomná!

A debreceni református egyházmegye közgyűlését október hó 1-én tartotta Debrecenben Dr. Szász Imre esperes és Dr. Fráter Pál egyházmegyei tanácsbíró elnöke alatt. A gyűlést Dr. Szász Imre esperes nyitotta meg. A közgyűlés az egyházmegye folyó ügyeit tárgyalta. Dr. Szász Imre esperes időszaki jelentését Ördög Lajos lelkipásztort, egyházmegyei főjegyzőt terjesztette elő. Az egyházmegyei közgyűlés meglepő búcsút vett Dr. Szeremley Bélától, aki hosszú időn át viselt egyházmegyei jegyzői tiszterét lemondott. Az egyházmegyei közgyűlés Dr. Szász Imre esperes imádságával ért véget.

A debreceni Péterfia-utcai egyházrész nagytemplomi hangversenye. A Péterfia-utcai egyházrész a Nagytemplomban 1937 október 3-án templomi hangversenyt rendezett. A templomot erre az alkalomra megtöltötte azoknak a serege, akik különben is érdeklődnek a zene művészetéért. A hangversenyen előadást tartott Maklár Károly püspök, aki az egyházi ének magasztos hivatásáról beszélt. Szólt az ének önvallomást elősegítő erejéről, amellyel majdnem minden közösség felfelé száll, az egyházi ének pedig egyenesen Istenhez. Beszélt az egyházi ének Istenhez vezérlő erejéről és szomorúan állapította meg, hogy ma már nagyon sok családban nem fordítanak semmi gondot az egyházi ének művelésére, míg ugyanakkor minden másfajta művészetre idejük van. Végül szólt az egyházi ének nagy közösségformáló erejéről, amely gyülekezeteinknek is egyik legnagyobb erőssége. A beszéd nagy hatást tett a megjelentekre és szervesen illeszkedett bele a hangverseny többi számaiba. Szép volt a Szentci Molnár Énekar bevezető éneke. Egyházunknak ez a fiatal serege egyre nagyobb dicsekedésünk lesz. A hangverseny vendége volt Ákom Lajos orgonaművész, a budapesti Kálvin-teri templom orgonistája, aki Bon-

net Rapszodiáját és Tündérek című darabját adta elő nagytemplomi orgonánkon, amely a művész ujjai alatt megfiatalodott. A debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar Veracini Largoját adta elő és aratott művészi élményt vele, majd Schubert híres befejezetlen szimfóniájának a második tételét játszotta el. Hoór-Tempis Erzsébet énekművész női Konitor Elek Miatyánkjának és Hummel Hallelujának az elénekülésével gyönyörködtette a hallgatóságot. A hangverseny a Himnusszal ért véget.

A korteskedés eltöltése a tanítóválasztásoknál. Az iskolaszék javaslatára a debreceni presbitérium eltöltötte a tanítóválasztásoknál felmerült korteskedést s kimondotta, hogy ez akár személyesen, akár írásban történjék, a pályázatból kizárási ok. A pályázók csak az iskolaszék elnökénél és előadójánál lehetnek bemutatkozó látogatást. Egyébként az iskolaszék által jelöltek adatait a presbitérium valamennyi tagjának előre megküldi az iskolaszék, hogy a választás előtt a jelöltek a presbitérium tagjai előtt bemutatást nyerjenek.

A debreceni református főgimnázium igen népes szülői értekezletet tartott, amelyen több, mint 800 szülő vett részt. A szülői értekezletet Dr. Kun Sándor igazgató vezette s a főtárgyát az értekezletnek az iskolai egyenruha bevezetése képezte. Az értekezlet úgy döntött, hogy kötelező formaruha bevezetését kívánják. Egyelőre ünnepi kékszínű egyenruha lesz. Később pedig szürke, vagy barna köznapi ruhát is csináltatnak. Egyhangúlag elfogadták a szülők a kötelező tizórára vonatkozó javaslatot is.

FELSŐSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Bertalan Zoltán lelkipásztort Kiss Lajos esperes folyó évi október hó 10-én, a vasárnap délelőtti istentiszteleten iktatta be a kisvársányi református egyházközség lelkipásztori állásába.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

Egyházmegyei közgyűlés. A hevesnagykunsági református egyházmegye évi őszi rendes közgyűlését szeptember 28-án délelőtt 9 órai kezdettel tartotta meg Szolnokon, a vármegyei közgyűlési termében Gaál István esperes és Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok, ny. főispán elnöke alatt.

A közgyűlés a XC. zsoltár elénekülésével s Gaál István esperes magasszárnyalású, buzgó imájával kezdődött.

Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok kegyeletos szavakkal emlékezett meg az egyházmegye nagy halottjáról: vitéz nagybányai Horthy István ny. lovassági tábornokról, az egyházmegye tiszteletbeli gondnokáról. Remek szavakkal állított emléket a megboldogult nagy férfiúnak, nemes egyéniségét, egyémi kiválóságait magasröptű emlékezésben eszeltte s bejelentette, hogy elhunytával az egyházmegye nevében az esperessel együtt a részvét és együttérzés szomorúságával köszöntötték az elhunyt testvérét: Horthy Miklós kormányzó főmémeltóságát s végtisztességtételen az egyházmegye imponáns megnyilatkozásban vett részt. A gondnoki megemlékezést az egyházmegyei közgyűlés felhívva hallgatta végig.

Majd Dr. Végh Sándor egyházmegyei világi főjegyző-tanácsbíró parentálta el Dr. Kuszka István

gondnok. Az elhunyt 45 évi hűséges egyházi munkásságát, puritán egyéniségét, anyaszentegyházához való tántoríthatatlan ragaszkodását állította eszményképül. Az elhunyt két világi vezető emlékét és érdemes munkásságát jegyzőkönyvben örökítették meg.

Ezután beiktattott az egyházmegye új lelkészi főjegyzője: Vargha Zoltán kunhegyesi lelkipásztor, egyházmegyei tanácsbíró, lelkészi jegyző, aki a gondnok üdvözlő szavaira ígéretet tett, hogy a húszéves működése jegyében fogja továbbra is szolgálni az egyházmegye érdekeit.

Bihary István tanügyi tanácsosnak, vármegyei kir. vezető tanfelügyelőnek eltávoztása alkalmából az egyházmegye világi tanácsbírói tisztségéről történt lemondását az egyházmegyei közgyűlés tudomásul vette, érdemeit jegyzőkönyvében örökítette meg és a többreihivatása alkalmával Isten áldását kérte új munkájára.

Elrendelték november 15-i határidővel az egyházmegyei világi főjegyzői, egy lelkészi és két világi tanácsbírói s egy lelkészi jegyzői tisztre a szavazást.

Keresztessy Károly tiszaszentimrei lelkipásztornak az egyházmegyei számvevői tisztről történt lemondását az egyházmegyei közgyűlés tudomásul vette s helyére Dr. Nagy Sándor kisújszállási adóügyi tanácsnok, presbíter választott meg.

Bucsay László kisújszállási, Boda Ferenc bucsatelepi, Szilágyi Árpád kunmadarasi lelkipásztorokat új állomáshelyükön az egyházmegyei közgyűlés köszöntötte s alkotótagjai sorába iktatta. Ugyancsak alkotó tagjává iktatta Leecső József karcagi vallás-oktató-lelkészt.

Ezután Gaál István esperes trejesztette elő jelentését az egyházmegye belső és külső életéről, anyagi és szellemi javairól adott hű képet. A fényes árnyoldalak felsorakoztatásával meglevenedett az egyházmegye multja, élete az esperesi jelentésben. Az egyházmegyei közgyűlés nevében Dr. Kuszka István gondnok mondott köszönetet a remek beszámolóért s a közgyűlés jegyzőkönyvében ki nyomatni rendelte.

A különböző bizottságok megalakítása után Komlóssy Gábor belmissziói előadó, Tóth János tanügyi bizottsági elnök, Vadai Ferenc számvevőszéki elnök, Cziriák Géza egyházmegyei pénztárnok, Csánky Benjámín lelkészegyesületi főjegyző, Bodor Lajos igazgató, tanítóegyesületi elnök jelentéseiket fogadta el a közgyűlés.

Sándor Pál fegyverneki lelkipásztornak és Horváth Antal törökszentmiklósi igazgató-tanítónak iskolalátogatói tisztről való lemondása érdemeik megörökítése mellett elfogadtatott s helyükre F. Tóth Sándor kuncsorbai lelkipásztor s Kerekes József törökszentmiklósi igazgató-tanító választott meg.

A tanügyi bizottságba beválasztották Dr. Kovács János tanügyi titkár, kir. tanfelügyelőt. Az egyházmegyei zeneszakértői tisztségre Szabó Gyula tiszaföldvári kántor választott meg.

Az 1938. évi egyházmegyei presbiteri konferencia tartásának Tiszaföldvár egyházközség által történt elvállalását a közgyűlés tudomásul vette.

Az egyházmegyei közérdekű tárgyak után az egyes egyházak felterjesztései következtek.

Az egyházmegyei közgyűlés nagy örömmel vette tudomásul és fejezte ki hálás köszönetét vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzónak, aki a kenderesi

református lelkipásztori lakásnak újonnan való felépítését magára vállalta. A közgyűlés megbízta elnökséget a legmélyebb tisztelet és hálás köszönet tolmácsolására.

A gyűlés az egyes egyházak felterjesztései során csaknem minden egyház megújított tanítói díjleveleit tárgyalás alá vette.

Az egyes ügyeket Vargha Zoltán lelkészi főjegyző, Breznay Mihály világi jegyző, Vadai Ferenc számvevőszéki elnök s Tóth János tanügyi bizottsági elnök referálták.

Délután 3 órai kezdettel bírósági ülés volt, melyen 14 ügyet tárgyalt le a három tanács Gaál István esperes, Kuszka István dr. gondnok s Roffi Borbély György tanácsbíró elnökök vezetése mellett.

Lelkészegyesületi közgyűlés. A hevesnagykunsági egyházmegye lelkészegyesülete szeptember 27-én tartotta meg közgyűlését Szolnokon Tóth János kunmadarasi lelkipásztor elnökle mellett. A közgyűlésen Tóth Dezső, Falussy Gusztáv, Komlóssy Gábor, s Tóth Lajos előadók tartottak értékes előadásokat. A közgyűlés elvetette a valláspedagógiai szakfelügyelet külön megszervezését, ellenben nagy fontosságúnak tartja az ifjúsági munka felkarolását, elfogadta Egerházy Lajos szociális programját s a lelkészek temetési biztosítását. A közgyűlésen megjelent Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok is.

Templomszentelés. A kunszentmártoni egyház templomát, mely hosszú évek fáradságos munkája folytán felépült, október 17-én szenteli fel Maklár Károly püspök úr.

Ajándékozás a mezőtúri református egyháznak. Dr. Szőnyi Gyuláné, Biatsy Mária 25 éves házassági évfordulója alkalmából egy gyönyörű értékes úrasztali terítőt ajándékozott egyházunknak. Az ajándékozó szíveket áldja meg gazdag kegyelméből a jóságos Isten s legyenek példaadók mindannyiunk számára.

A mezőtúri református egyház gimnáziumában és diákotthonában megüresedett rendes és felügyelő tanári állások betöltése megtörtént. A nyugalomba vonuló Mikó Aladár helyébe Németh Jánost, az énektanári állásra Csenki Imre énektanárt választotta meg a presbitérium. A Diákotthon felügyelő tanárai: Bordács Máté, Óry Zoltán, Székely Gyula lettek.

SZATHMÁRI EGYHÁZMEGYE.

A szatmári református egyházmegye őszi rendes közgyűlése. Fehérgyarmaton október 1-én és 2-án tartotta a szatmári református egyházmegye G. Szabó Mihály esperes és Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok elnökle alatt szokásos őszi gyűlését. Első napon tanügyi, számvevőszéki, missziói bizottsági ülések és egyházmegyei tanácsülés foglalkoztatták az egyházmegye tisztikarát.

A tanügyi lelkes, szakavatott vezetője, Kósa Zsigmond, kedvező jelentést közölt, Bálint Béla és Pótor Dániel tanítók előlépése a VII. fizetési osztályba örömet keltett. Az egyházmegye visszaállítja a téli iskolafelügyeletet, illetve állami mintára rendezi be az iskolafelügyeletet hat körzetbe osztva be az iskolákat.

Az eltelt missziói év nagyobb eseményei a presbitéri értekezletek és az ifjúsági táborozás voltak.

A közgyűlés legkiemelkedőbb eseménye az esperesi jelentés, szemlét tartott egyházi és nemzeti életünk felett és mesteri kézzel állította a hallgatóság elé az utolsó félév minden számottevő történéseit. Lendület, frissesség, tisztánlátás, mely bölcsesség sugárzott e jelentésből, amelyet jólesően és nagy elismeréssel vett tudomásul a közgyűlés.

A másik közfigyelmet keltő mozzanat volt a Török József lelkészi főjegyző és tanácsbíró eskütétele. Az új főjegyző, az esperes jobbkeze és kedvelt első munkatársa, a lelkészi karnak is egyik legértékesebb és legtöbb szeretettel körülvevő tagja, akinek vezető helyre jutása közkívánság és közérdek.

Fájdalommal vette tudomásul a közgyűlés a Dr. Soós Albert egyházmegyei ügyész lemondását, Sátoraljaújhelyre történt áthelyezése miatt. Kévs időre terjedő, de annál odaadóbb és hasznosabb szolgálatait jegyzőkönyvben örökíti meg az egyházmegye.

Az egyházmegyei tanács, lelkészjelölő bizottság tagjainak megválasztása és más apró ügyek lefolytatása után délután 2 óra körül ért véget a közgyűlés, majd a kaszinóban közebed volt, ahol Dr. Daranyi Mihály számossályi lelkész az esperest, G. Szabó Mihályt, Tóth Ferenc tanácsbíró pedig az új főjegyzőt, Török Józsefet köszöntötte lelkes, szép szavakkal.

Bírósági tárgy, Istennek hála, kevés akadt, úgyhogy egy tanácsban is gyorsan elintéztést nyert s idejében hazatérhetett mindenki.

Iskolaavatás Nábrádon. Szeptember 19-én délután ünnepélyes keretek közt, lelkes örömmel avatta fel kéttantermes, két tanítói lakásos egybeépített iskoláját a nábrádi egyházközség. Régi törekvése vált ezzel valóra ennek az egészségesen fejlődő községnek és a benne virágzó gyülekezetnek, valamint fáradhatatlan buzgóságú vezetőinek. A régi, hivatását betöltött iskola helyén pompázva emelkedik immár a nagyszerű elgondolással s szinte páratlan műveltséggel megépített új iskola, melynél szebbet, helyesebb beosztás szerint rendezettebbet a hasonló méretű iskolák közt nem találunk ma az egész megye területén. Sok kiválósága és szépsége közül csak egy nagyon praktikus tulajdonságát említünk meg itt: a két egybenyitható tantermet, melynél fogva a 20 méter hosszúságúra egybeolvasztott nagy terem közművelődési célokat szolgáló előadások tartására, nagy tömegek befogadására, kiválóan alkalmas. Tökéletes, minden igényt kielégítő munkát végeztek úgy a tervezők, mint az építők. Az egészségügyi és oktatási szempontoknak megfelelő, modern hajléka ez a nemzeti és keresztyén művelődésnek, az embernevelésnek, abban a viszonylatban, amelyben létrehozták áldozatkész alkotói. Ez magyarázza meg azt a széleskörű és meleg érdeklődést, melyet iránta a felavatás napján tanügyi körök, elsősorban a megalkotásában is tevékeny résztvevő Dr. Szűcs János kir. tanfelügyelő, egyházmegyei tanügyi bizottsági tagok, lelkészek, tanítók, végül a környékbeli intelligencia és a község minden rendű és rangú lakosai tanusítottak.

Gyönyörű idő kedvezett a gondosan és pontosan rendezett, lélekemelő ünnepélynek, mely az iskola udvarán folyt le. A XCVI. zsoltár 1—3. versének elénekélése után a gyülekezet lelkes buzgóságú új pásztor: Dienes László nyitotta meg az ünnepélyt, lendületes szavakkal üdvözölve az ünneplő sere-

get, majd Sarkady Ferenc penyigei lelkipásztor igeoivás után búgó imádságban adott hálát a gyülekezettel együtt a segedelmet adó Istennek és kérte áldását az új iskolára, a benne tanulóakra és az egész gyülekezetre. A nábrádi református Énekkar áhítatot emelve adta elő az „Égi Atyánk” kezdetű éneket, azután Török József kőmörői lelkipásztor mondott felavató beszédet, melynek központi gondolata a hitvallásos iskolák méltatása volt, mint amely iskolák jelentősége és értéke nemzeti és egyházi szempontból nemcsak a múltban volt meg, hanem a jelenben is elvitathatatlanul nélkülözhetetlenek ezek. Bányay Ferenc tanító talpraesett beszédben az iskola mai nemzetnevelő hivatását hangoztatta és az új iskolának ilyen szellemben vezetésére tett hitet. Nagy tetszést és mély hatást váltottak ki Dr. Szücs János, Szatmár vármegye kir. tanfelügyelőjének ünnepi reflexiói, melyekben benne izrott az oktatásügy hivatott apostolának felelősségérte, lelkes hazafisága, lángoló fajszeretete. Ahol az iskolafejlesztés, nemzeti és vallásérköcsi nevelés és oktatás ügyét ilyen emelkedett gondolkodású vezetők irányítják és munkálják, mint Dr. Szücs János, ott a közöny nem szikkaszthatja ki a lelkeket, ott megvan a remény és lehetőség arra, hogy a nemzeti és vallásos nevelés ismét nagygyá tegye csonka hazánkat. A CXXII. zoltár 1—2. versének éneklése után lelketrázóan teljes átérzéssel szavalt egy igen szép hazafias költeményt a nábrádi gyülekezet egyik igen értékes és hű lelkimunkása: Kovács László jogszigorló. Ugyancsak művészi szám volt Kubinyi Pál tanító előadásában Erkel Ferenc „Imája”, melyet kellemes és tiszta orgánummal, finom színezéssel adott elő. Egy ügyes kis tanuló, a VI. osztályos Szarka Pál irredenta költeményt szavalt értelmesen. a Bányay Ferenc által betanított és vezetett háromszolamú gyermekénekkar az „Egy lesz újra Magyarország” kezdetű dalt adta elő kifogástalan pontossággal, lelkesítően, majd Dienes László lelkipásztor mondott bensőséges köszönetet mindazoknak, akik az új iskola megépítésén és a felavató ünnepség sikerén fáradoztak. Kiemelte a vallás- és közoktatásügyi minisztériumot, Dr. Szücs János kir. tanfelügyelőt, n. Tóth Sándor esperes-lelkészt, aki a kezdeményező lépéseket tette, de fájdalom, fáradozásainak gyümölcsét már nem élvezhette, a fáradhatatlan egyházgondnokot, Pásztor Sándort, a vele együtt hűségesen fáradozó egyháziakat, valamint az áldozatkész nábrádi egyházttagokat. A Himnusz éneklésével ért véget a lélekemelő ünnepély.

Este az ifjúsági és leányegyesület tartott anyagilag és erkölcsileg jólsikerült műsoros előadást.

Az iskola államsegéllyel, a nábrádi egyház pénz- és munkaadóhozatalával 22,000 pengőbe került. Szabó Károly fehérgyarmati építőmester és Szegedy László ugyanottani ácsmester készítették, akik ez alkotásukba tudásuk legjavát vitték s benne igazán mesterművet alkottak.

Darnói lelkipásztorbeiktatás. Szeptember 12-én iktatta be Tukacs László darnói lelkész a nagyszekeresi új lelkészt, Tóth Istvánt, ki csere útján ment Nagyszekerésre. Beiktató lelkész őszinte szeretettel és szívből fakadó közvetlen szavakkal köszöntötte az új pásztor s azzal indította el új útjára, hogy keresse a megértést s egyengesse az áldott és óhajtott béke eljövételét, hogy ez a sok zaklatáson át-

ment gyülekezet végre megnyugodjon és lehessen „hegyen épített városa az Úrnak!”

A zsúfolásig megtelt templom közönsége szeretettel fogadta az új pásztor, kiben az egyetértés és békesség munkálóját várta s az új pásztor — amint hirdette Pál apostollal — azért jött, hogy cselekedje az Úr Jézus Krisztus akaratát, mely az egyetértéssel való munkálkodás útján a békesség keresésében áll. A gyülekezet patrónusa Isaák Elemér kir. kamarás — ki Rozsályon lakik — nem jöhetett el, de kimentette távolmaradását magas korára és egészségi állapotára hivatkozva és előlegezett bizalommal köszöntötte az új pásztor. Szép és felemelő munka vár az új pásztorra. Rendbehozni az Úr hajlékát, melyhez megvan a gyülekezet készsége és a patrónus segítő szeretete s azután építeni kicsinyeket és nagyokat lelkieken, Isten dicsőségére.

A felemelő és szép templomi beiktatás után diszpresbiteri gyűlésen a község főjegyzője és az egyház gondnoka meleg szeretettel köszöntötték az új lelkészt s úgy e köszöntőkben — mint az új lelkész válaszában — jól esett hallani, hogy mennyire megvan a készség a vezetőségben az együtt való munkálkodásra, a nép javára s Isten dicsőségére. Ezután közebb volt, melyen a teljes számú presbiterium és a lelkész tiszteletére megjelentek vettek részt, mintegy ötvenen. Azzal a megnyugvással tértünk haza, hogy új egyházi élet kezdődik Nagyszekeresen.

Jelenvolt.

GYÁSZROVAT

Vitéz nagybányai HORTHY ISTVÁN

A magyar közélet erdeje ismét szegényebb lett egy tölgyvel, egy remek óriással: vitéz nagybányai Horthy István ny. lovassági tábornokkal, aki 79 éves korában visszatért az anyaföldbe, a porladó ösök közé.

Vitéz nagybányai Horthy István elhunytával Magyarország Legelső Emberére szállott reá a gyász szomorúsága, a fájdalom érzése, mert elvesztette Horthy István tábornokban testvérbátyját.

Szép és fényes karriert futott meg a 79 év alatt a híres brigadéros, akit az egyéni kiválóságok, a benne rejlő nemzeti erő és géniusz emelt magasra.

Katona volt elsősorban. Érezte, hogy teste erejére, fegyelmélettségére, bátorságára és soha meg nem torpanó vitézségére szüksége van a hazának és elsősorban a hadseregnek. A híres 13-as Jászkun-ezrednek 25 éven át volt ezredparancsnoka, majd 1916-ban tábornokká lép elő s vívja huszáraival a híres limanovai csatát. A világháború befejezése után, amikor testvére: Horthy Miklós ellentengernagy az ellenforradalmat megszervezi, ő is résztvesz s a nemzeti hadseregnek lesz első lovassági felügyelője 1919-ben, amikor is altábornaggyá léptették elő. 1921-ben lovassági tábornok lesz és ezután nemsokára nyugalmomba vonul.

Mikor a nyugalomnak évét élvezhette volna, akkor sem pihent, érezte, hogy hazájának még szüksége van reá. Belekapcsolódott a politikai életbe,

ahol rendíthetetlen férfiassággal küzdött az igazságért. Jász-Nagykun-Szolnok vármegye, szülővármegyéje a felsőházba küldötte s mint felsőházi tag a politikai életnek számottevő exponense volt. Bethlen István gróf politikájának volt meggyőződéses híve és követője.

Az országos politika mellett résztvett szűkebb patriája: Jász-Nagykun-Szolnok megye, valamint Bácsbodrog megye életében is, mint törvényhatósági bizottsági tag.

Azonban érezte, hogy nemcsak hazájának, nemzetének és politikai életnek van az ő kivételesen nagy és értékes életére szüksége, hanem Anyaszentegyházának is. A kemény, szilárd katona odaállítja engedelmesen lelkét az Isten szolgálatába. Őseitől örökölt rendíthetetlen hit, mely vallásosság őt is az Anyaszentegyház szolgálatába, a református egyház egyik vezető tagjává hívja el.

A hevesnagykunsági egyházmegyének lesz világi vezére: gondnoka, mely tisztségébe 1925 május 5-én Mezőtúron vitéz nagybányai Horthy Miklós kormányzó jelenlétében ősei örökébe beiktattatott. 1928-ban a tiszántúli református egyházkerület hívja el világi vezetőjévé, lesz egyházkerületi főgondnok, mely tisztségéről 1930-ban leköszön s a hevesnagykunsági református egyházmegye 1930 május 13-án tiszteletbeli gondnokává választja, melybe az 1930 október 28-i egyházmegyei közgyűlésen be is iktatták. Mint a tiszántúli egyházkerület főgondnoka tagja volt a református egyház legmagasabb kormányzói testületének: az Egyetemes Konventnek, a törvényhozó testületnek: a Zsinatnak s igen élénk résztvesz az egyház minden nagyobb munkájában.

A magyar közélet számos testülete, szerve gyászolja elhunytát, akinek nevéhez fűződik a híressé vált kiscgazda lovaglás. A közgazdasági életnek is tevékeny munkása volt Horthy István, mint kiváló gazda, mint a lovassport lelkes támasza, nagy szerepet vitt benne.

Horthy István nemes magyar úr volt, nemzetének minden erényével ékesítve. A tisztelet és elismerés övezte homlokát s tette az egyedülállót napjait, mely 1926 óta, mikor november 18-án elvesztette feleségét: Latinovics Margit nagyszonyt, bús özvegység volt, elviselhetővé.

Horthy István hirtelen költözött el az élők sorából. Külföldre, Ausztriába indult baráti látogatásra s elment a minden élők útján az örökkévalóságba.

De hazajött! Haza az anyaföldre, az ősök mellé aludni!

Végtisztességtétele Budapesten és Kenderesen ment végbe. Mindkét helyen a nemzeti kegyelet nyilatkozott meg.

Budapesten a Kálvin-téri református templomban ravatalozták fel s Dr. Ravasz László püspök mondott gyászbeszédet. A magyar közélet minden vezető egyénisége résztvett a gyászistentiszteleten s mondtak végbücsút az elköltözött nagy halottnak s enyhítették gyászát a Legelső Magyar Embernek: a Kormányzónak.

A katonai végtisztességtétellel elbúcsúztatott halottat vívő különvonat megindult hazafelé, az ősi kúriába, az apai házba: Kenderesre, hogy még egy rövid órán az ősi kertben megpihenjen s aztán menjen tovább a családi sírboltba a szülők, testvérek, hitves-társ mellé.

Kenderesi végtisztességtételén impozáns közönség vett részt. A gyászoló család teljes számban: Horthy Miklós kormányzó a Főmellóságú Asszonnyal, Horthy Jenő, a másik testvér, ifj. Horthy Miklós és István, Horthy Paulett, Károlyi Gyula gróf, Horthy Erzsébet, Kenyeres, Székly, Borbély, Urbán báró, Graeffl, Lukács, Latinovics-családok, mint a gyászoló család rokonai. A magyar királyi kormányt Lázár Andor igazságügyi miniszter, mint megbízott honvédelmi miniszter képviselte. Ott voltak: Sztranyavszky Sándor képviselőházi elnök, Korniss Gyula alelnök, Radvanszky Albert a felsőház alelnöke, Vay László báró, bárcziházi Bárczy István államtitkárok, titkos tanácsosok, tábornokok, minden fegyvernem törzstiszti és főtiszti küldöttsége, a 13-as jászkun huszárezred tiszti és legénységi küldöttsége, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye notabilitásai, Roffi Borbély György főispánnal, Alexander Imre alispánnal az élen, nagybirtokosok, törvényhatósági bizottság tagjai, a vármegye minden részéből a résztvevő közönség.

Négy óra előtt néhány perccel érkezett meg Maklár Károly a tiszántúli egyházkerület püspöke, a hevesnagykunsági református egyházmegye 24 lelkészével, kiket Gaál István esperes és Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok vezettek. Ott volt továbbá a debreceni Kollégium képviselőtársasága: Dr. Kállay Kálmán egyetemi tanár, kollégiumi igazgató, Csánky Benjámín egyetemi tanár, a Tiszta-István Tudományegyetem rektorának képviselőtársasága.

A kormányzói kastély udvarán összegyűlt hatalmas közönség ajkán 1 órákor felzengett az ősi szoltár: Te benned bízunk eleitől fogva... Majd Maklár Károly püspök hatalmas beszédében elevenítette meg Horthy István nemes alakját, kiváló egyéniségét, az Istentől választott és küldött férfiú életét. Majd az imádságnak érzésében emelkedett a gyászolók lelke vigasztalásért az Eggek Urához.

A püspök gyászbeszéde után a kenderesi Dalárda alkalmi énekekkel adott elő, majd megindult a menet, melyet a katonazenekar nyitott meg s utána a rendvivő, a református lelkészek palástos hatalmas serege, a gyászkoesi, a gyászoló család s előkelőségek követtek.

Harangok zúgása, Kenderes és a vidék gyászoló közönségének néma tiszteletadása közben ment utolsó útjára Horthy István.

A temetőben a családi sírboltban Csánky Benjámín kenderesi lelkész által végzett szertartás után örök álmra helyezték Horthy Istvánt.

A kriptában végzett rövid szertartás után felszendült a Himnusz és a Kormányzó a gyászoló családdal együtt a megjelentek néma tiszteletadása közben eltávozott s délután folyamán visszautazott a fővárosba.

A temetés időpontjában a debreceni nagytemplomban és a hevesnagykunsági Egyházmegye minden templomának tornyában délután 4 órákor egynegyed óráig zengtek a harangok, hirdették, hogy a magyar nemzet egy hős fiát, az anyaszentegyház hűséges sáfárát, az egyházmegye egykori vezetőjét elveszítette.

Elhunytá alkalmával Jász-Nagykun-Szolnok vármegye nevében Alexander Imre alispán, a hevesnagykunsági református egyházmegye nevében Gaál István esperes és Dr. Kuszka István egyházmegyei

gondnok táviratban fejezték ki részvétüket a Kormányzóhoz. Úgy a vármegye, mint az egyházmegye koszorút helyezett koporsójára. Koszorút helyezett Maklár Károly püspök is a tiszántúli egyházkerület részéről.

Dr. VÉGH SÁNDOR

A magyar református egyháznak egyik buzgó világi papja halt meg: Dr. Végh Sándor kunhegyesi ügyvéd, Jász-Nagykun-Szolnok vármegye tb. főügyésze személyében.

Dr. bihari Végh Sándor életének 74. évében a tisztelet és megbecsülés ékes koronájával a homlokán távozott el azok köréből, akik szerették, akik vezérségre hívták.

A több, mint hét évtizedes pályafutását, melyet hűséggel és nagy odaadással, Elküldője iránti feltétlen engedelmisséggel, a sokra hivatás örömeivel és boldog vállalásával futott meg, a halál szakította meg és ő elment megpihenni, a munka, a küzdelem és szolgálat után nyugalomra.

A 74 év alatt a tisztségek egész sorával tüntették ki, mert a reábizottakat mindig hűséggel és férfias munkabírással vállalta és végezte el.

Legelsősorban is anyaszentegyháza hívta szolgálatra, amelyre ősei példája, ároni származása is predestinálta.

Édesatyja: Végh Sándor türkevei lelkipásztor volt, felesége Kunhegyes volt nagynevű lelkipásztorának: Rácz Miklós lelkipásztor leánya, sógora: Szabó Sándor volt türkevei lelkipásztor.

Családi származása, rokon kötelei is arra predestinálta, de a lelke mélyén érzett elhívás érzése arra indította, hogy anyaszentegyháza szolgálatába állítsa fényes talentumát, nemes és fenkölt lelkét, szívének szeretetét.

Anyaszentegyháza hűséges fiát a szolgálat útjára hívta el. Ez a szolgálat tovább terjedt, mint patriája határa, a hevesnagykunsági református egyházmegye hívta el a vezetői tisztségek egész sorára.

1892 szeptember 21-én iktatott be az Egyházmegye világi jegyzői tisztségébe. Később ügyész lesz majd ismét világi jegyző, 1904-ben tanácsbíróvá, 1905-ben Jakucs Gábor örökébe főjegyzővé választott. Különböző bizottságoknak, egyházmegyei tanácsnak tagja volt, a hevesnagykunsági egyházmegye kerületi képviselőjeként a tiszántúli egyházkerület közgyűlésének is alkotó tagja volt.

A 45 év alatt többször volt gondnokhelyettes, mint legidősebb tanácsbíró s ezen tiszttét is nagy hűséggel és buzgósággal látta el.

45 évi egyházi szolgálata után hazatért a hűséges sáfár az Elküldőjéhez, rövid, de súlyos betegség után, melynek gyógyítása végett Debrecenbe ment, ahol csendesen elpihent.

Dr. Végh Sándor temetése szeptember 21-én az egyházmegyei jegyzői tisztségébe való beiktatása 45 éves jubileumán ment végbe Kunhegyesen az egész vármegye és egyházmegye részvételével.

Végtisztességtételén Gaál István esperes és Vargha Zoltán kunhegyesi lelkipásztor, egyházmegyei főjegyző végezték a gyászszertartást.

A sírnál a hevesnagykunsági református egyházmegye nevében Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok, ny. főispán búcsúzott a kidőlt őriástól,

az öreg Vezértől, a hűséges munkástól. Temetésén Roffi Borbély György főispán, egyházmegyei tanácsbíró vezetése mellett megjelent a vármegye tisztikara is.

Temetése ideje alatt a hevesnagykunsági egyházmegye kötelekébe tartozó egyházakban $\frac{1}{2}$ órától $\frac{3}{4}$ óráig minden református templomban szóltak a harangok és búcsúztatták a sokban hűséges vezetőt: Dr. Végh Sándort! Emléke legyen áldott!

SZEGEDY GYULA

m. kir. udvari tanácsos, a máramarosszigeti ügyvédi kamara volt elnöke, a nyíregyházi ügyvédi kamara tiszteletbeli elnöke, a volt máramarosszigeti egyházmegye tanácsbírája és egykori zsinati képviselője, a máramarosszigeti liceum jogtanácsosa, az egyházi és polgári közéletben végzett sok érdemes munka után Nyíregyházán csendes öregségben 1937 szeptember 13-án 85 éves korában meghalt. Temetésén az egyházi szertartást Dr. Bartók Jenő lelkipásztor végezte, az ügyvédek nevében pedig Dr. Murányi ügyvédi kamarai elnök méltatta megkapóan szép beszédben az ügyvédi társadalom és a gyakorlati jogászat terén szerzett nagy érdemeit. A koporsót sokan állták körül olyanok, akik még Máramarosszigeten ismerték meg az elhunytak kiemelkedő nagy képességeit és eredményes munkásságát. Ezek megtudták érteni azt is, hogy az élete végén szerény körülmények közt élő, de lelki derűjét mindvégig megtartó öreg úr viselhette az őt ért sok megpróbáltatást mindig emelt fejjel és egyenes háttal: azért, mert Egyetlen Hatalom előtt borult le hosszú élete minden napján. Jelentős vagyonát otthonának Magyarországtól elszakítása és az ezzel járó sok változás szinte semmivé tette. Gyermekei közül egyik fia hősi halált halt, másik fia (fényes tehetségű fiatal publicista, a magyar nemzeti lélek hivatott szószólója, mindenképp gazdag reménység) meg egy leánya meghaltak. Életben levő két leánya közül egyik Kovács Lajos felsőszabolesi volt esperes özvegye, másik Demjén József nyíregyházi orvos felesége. Ezek és az unokák gyászolják az özvegy mellett elsősorban, de az egész magyar társadalom méltán gyászolhatja, mert egy egyszerű magyar emberrel van kevesebbünk. Mi reformátusok pedig mindig hű és igaz hittestvérünket veszítettük el.

Gaál Livia

orvostanhallgató, Dr. Gaál László tanügyi főtanácsos, karcagi gimnáziumi igazgató leánya f. hó 8-án, 22. évében, hosszú és kínos szenvedés után, a földi boldogság zárva maradt kapuja előtt fáradtan leomolva, visszaadta hófehér lelkét Teremtő Istenének. Hült tetemeit Karcagon, a Kis Antal-utcai gyászháznál folyó hó 10-én, vasárnap délután tartott gyászszertartás után a Déli-temetőben helyezték örök nyugalomra. — „...Ilyeneké a mennyeknek országa!”

Sípos Ferenc

tiszaszentimrei ny. református igazgató-tanító életének 49. évében, nyugalombavonulása után néhány napra, szept. 11-én elhunyt. A megboldogult hű munkásnak temetése szeptember 13-án ment végbe Tiszaszentimrén nagy részvétel mellett.

Ha hirdetőinknél vásárol, szíveskedjék a lapunkban megjelent hirdetésre hivatkozni.

K Ü L Ö N F É L É K

Az Országos Református Missziói Értekezlet szept. hó 27—29. napjain folyt le Budapesten igen nagy érdeklődés mellett. *Dr. Enyedy Andor* bibliáolvasása és imádsága után *Dr. Balogh Jenő*, a Konvent világi elnöke nyitotta meg az értekezletet. Ezután *Dr. Makkai Sándor* egyetemi professzor tartotta meg mindvégig nagy figyelemmel kísért magas színvonalú előadását: „A küldő, a küldött, a küldetés és a világ, amelybe küldve vagyunk” címmel. 28-án reggel *Farkas István* püspök tartotta a bevezető áhitatot Luk. 9: 46—48. alapján. Gyermekké kell lennünk, ha komolyan Krisztus mellé akarunk állani. Utána *Benkő István* tartotta meg „A gyermek és a Krisztus” c. világos, élvezetes, tanulságos, lenyűgöző előadását, melynek négy főtétele volt: 1. Mi vonzza a gyermeket Krisztushoz? 2. Milyen Krisztust hirdessünk a gyermekeknek? 3. Hol találja meg a gyermek Jézus Krisztust? 4. Mi lesz az eredmény? — „A gyermek és az egyház” címmel *Muraközy Gyula* tartotta meg előadását három vonatkozásban: a vallásánál, a vasárnapi iskolában és a templomi istentiszteletben. A megbeszélésen, amit *Victor János* vezetett be, szó volt a Vasárnapi Iskolai Szövetség feladatáról s a Fecske jövődjéről, aminek a szerkesztését *Ecsedy Aladár* vállalta. Délután a missziói előadók maguk között voltak, több fontos kérdést beszélgettek meg. Rövid volt az idő, tovább szeretnénk volna még Istennek csodálatos dolgairól elbeszélgetni. Este *Szabó Imre* budapesti esperes tartott felolvasást „A missziói munka a felnőttek között” címen. Erőteljes és épületes volt, kár, hogy csupán városi vonatkozásban szólt. — 29-én *Győri Elemér* tartott áhitatot Máté 19: 16—22 alapján. Utána *Dr. Soós Béla* debreceni lelkipásztor „Az iskolába járó ifjúság lelkigondozását” fejtegette példákkal illusztrálván mélyen járó előadását. *Dr. Szabó Zoltán* theol. tanár „Az iskolán kívüli ifjúság lelkigondozását” ismertette teljesen a mindennapi életből vett példákat mutatva be, amelyek kedélyes formájukban is halálos komolysággal hatottak reánk. A megbeszélést az ifjúsági munkáról *Dobos Károly* és *Dr. Főnyad Dező* vezették be. — Este *Dr. Gesztelyi Nagy László* és *Dr. Hetessy Kálmán* ismertették a jelenlegi tanyakérdést református szempontból. Megdöbbentő adatokat tártak elének a jobb sorsra érdemes tanyavilág állapotáról. A minden tekintetben áldásos és magasszínvonalú értekezletet *Uray Sándor* egyházkerületi főjegyző áhitata zárta be. Istené legyen a dicsőség!

Dr. Veress István igazgató búcsúja tanítványaitól. Megható ünnepély keretében búcsúzott el tanítóképzőintézet tanítványaitól Dr. Veress István igazgató, tanügyi főtanácsos nyugalmabonulása után folyó év szeptember 19-én a Kollégium dísztermében. A magyar Hízek egy elnéklése után G. Szabó Kálmán helyettes igazgató üdvözölte meleg szavakkal az intézet volt igazgatóját s nyitotta meg az ünnepélyt. Ezután Fekete István V. éves tanítójelölt beszélt a növendékek nevében arról a nehéz munkáról, amelyet a távozó igazgató az intézet érdekében kifejtett, arról a vesztéséről, amely az ifjúságot éri eltávozásával. Majd átnyújtott a tanítványok nevében egy rendkívül értékes kötésű nagy bibliát. Dr. Veress István nyugalmazott igazgató meghatva mondott köszönetet tanítványainak hozzá való ragaszkodásukért s hosszabb beszédben mondta el, hogyan igyekezett ő nevelni az ifjúságot. Különösen kiemelte azt, hogy ő elsősorban egyházias, református öntudattal bíró tanítókat öhajított nevelni az egyháznak, amely annyi áldozattal tartja fent a debreceni református tanítóképzőintézetet. Arra törekedett, hogy tanítványainak ne felettes parancsnoka, hanem nevelőatyja, megértő barátja legyen. G. Szabó Kálmán zárószavai s a Himnusz elnéklése után ért véget az ünnepély. A tanítóképzőintézet ifjúság által nyomtatásban kiadott „Tiszavirág” című lapban Kovács István IV. éves tanítójelölt egy búcsúcíkkben a többek között ezeket írja: „Igazgató urunk a keresztyén nagy emberek közé tartozik, mert az ő eddigi élete a másokért való élet volt. A legtöbb nagyembert csak akkor tudják értékelni igazán, mikor munkája megszűnt a közre és a helyét pótolni kellene. Dr. Veress István igazgató urat mi munkájában is tudtuk értékelni. S még mennyivel jobban most, amikor érezzük a hiányát. Ebbe bele kell törődni, mert magáért is kell az embernek élni. Legtöbben egész életükben magukért élnek. Hát meny-

nyivel jobban megérdemli a nyugalmat és pihenést az, aki másokért élt. Igazgató urunk! A hátralevő, reméljük számos évet kívánjuk, méltóztasson egészségében, nyugalomban leélni és kérjük, hogy tanítványaiért imádkozzon néha-néha abból a nagy bibliából. Mert mi is befoglaljuk minden imádságunkba Igazgató úr nevét!”

Róffi Borbély Györgyöt, a hevesnagykunsági egyházmegye tanácsbíráját Jász-Nagy-Kun-Szolnok vármegye főispáni tisztségében továbbra is megerősítették s a belügyminiszter bizalmáról biztosította.

Szabó Gyula tiszaföldvári orgonista-kántort, a „Zeneközlöny” szerkesztőjét a hevesnagykunsági egyházmegye legutóbbi közgyűlésében az egyházmegye zeneszakértőjéül választották.

A beregi himzés páratlan sikere. A folyó év szeptember 2—20. napjain megtartott V. Országos Kézművesipari Kiállításon a beregi Református Leányegyesületek Szövetségének ös-beregi himzéssel készült, hivatalosan márkázott népművészeti kézimunkáit az Országos Iparegyesület bíráló-bizottsága aranyéremmel tüntette ki. Ez a kitüntetés két éven belül már a negyedik elismerés. A Szövetség ügyvezetőjét: Kelemen Gyula vásárosnaményi református esperes-lelkészt a Háziiparosok és Iparművészek Országos Szövetsége igazgatósági tagjának választotta meg.

Visszásság a nyugdíjazásban. Egy lelkész, aki tanári pályát is végzett, esperes is volt, 48 évi szolgálat után kap havi 236.50 P nyugdíjat; egy tanítónő, akinek semmi magasabb képzettsége nincs, 38 évi szolgálat után kap havi 319.90 P nyugdíjat; ez évi 1000.80 P többlet. Ez valahogy nem jól van! Lehet, hogy van kimagyarazkodás, de akkor sem jól van! Numeri loquuntur. Érdemes rajta gondolkozni. (Beküldött.)

A MEFHOSZ 15 napos őszi tanulmányutazásai Olaszországba és a párizsi világkiállításra. A Magyar Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Szövetsége Idegenforgalmi Irodája november hó 2-án közismert és művészettörténeti programmal összeállított őszi tanulmányutat indít Olaszországba és Párizsba. Az olaszországi utazás keretében Firenze—Róma—Nápoly—Capri—Sorrento—Pauda és Velence, míg a párizsi utazás keretében Milano—Cortosa di a Pavia—Párizs—Nizza—Montecarlo—Velence megtekintése szerepel. A tanulmányutak iránt érdeklődőknek készséggel küld ismertetőt és részletes programot a MEFHOSZ Utazási Irodája: MEFHOSZ Travel, Budapest, IX., Ferenc krt. 38. sz. Telefon: 1872-74.

A debreceni Tisza István Tudományegyetem tanévnyitó ünnepélye október 4-én ment végbe. Dél előtt féltíz órákor tanévnyitó istentisztelet volt a Nagytemplomban, amelyet Dr. Makkai Sándor egyetemi tanár végzett. Az egyetemi évnyitó ünnepély az egyetem aulájában ment végbe. Az elmúlt évről Dr. Tankó Béla lelépő rector számolt be, mely után Dr. Csíkész Sándor rector magnificus tartotta meg székfoglaló előadását. A debreceni Kollégium évszázados külföldi kapcsolatainak vázlatát címen. Tanévnyitó beszédet Dr. Révész Imre hittudománykari dékán mondott.

Farkas István püspök 25 év óta lelkipásztor a miskolci gyülekezetnek. A jubileumot meleg szeretettel ünnepelte meg a miskolci gyülekezet. Számos küldöttség tisztegett a püspöknel.

Az Országos Református Szeretetszövetség tiszafüredi Szeretetházának folyó évi október hó 17-én lesz az ünnepélyes felavatása. A felavató ünnepély sorrendje a következő: I. Dél előtt 10 órákor istentisztelet a református templomban. Az istentiszteleti szolgálatot Esze Tamás szanki református lelkipásztor végzi. II. Dél előtt 11 órákor a Szeretetház ünnepélyes felavatása a Szeretetház udvarán. Avatóbeszédet tart: Papp Béla, az ORSZ lelkipásztor. — A Szeretetházat imádsággal felavatja: Dr. Kiss Ferenc ny. egyetemi tanár, az ORSZ ügyvezető-igazgatója. III. Este 8 órákor vallásos-ünnepély a Gazdakör nagytermében.

Románia. A bukaresti református egyház a város keleti részén lakó magyar reformátusokat önálló egyházközséggé szervezte meg, mely — amennyiben az egyházi és politikai hatóságok ezt jóváhagyják — szeptember 1-ével meg is kezdi munkáját. Elhatározták azt is, hogy a város déli részén ugyancsak önálló egyházközséget szerveznek s az előmunkálatokat már ebben az évben meg is kezdik. A fejlődő életnek ezek mellett beszédes bizonyossága, hogy az egyik külvárosban megkezdtek egy imaháznak is felhasználható református iskola építését.

„**Hazamegyünk!**” Ezzel a jelszóval az Amerikai Magyar Református Egyesület 1938 nyarán két csoportban induló, hatalmas nemzeti zarándoklatot vezet Magyarországra és Debrecenbe, ahová a „Kollégium” megalapításának négyszázéves fordulójára fogja összegyűjteni a világ protestánsainak küldötteit. Ez az egyesület intézkedett, hogy olyan mozgalom indulhasson meg Amerikában, melynek hatásaként az amerikai magyarságnak a Református Egyesületben tömörült része — ha teljes számban nem is, de — hatalmas küldöttséggel örvendezhessen és emlékezzen 1938 nyarán magyar testvéreivel. E nagy cél érdekében Borsy—Kerekes György szervező titkár ez év nyarán már Magyarországon járt, előzetes tárgyalásokat folytatott s jelentette megbízóinak, hogy a legnagyobb szeretettel várják az amerikai testvéreket Budapesten, Pápán, Sárospatakon s meleg szívvel hívta őket Debrecenbe Maklár Károly püspök úr is, aki felajánlotta az amerikai magyar ünnepi istentiszteletre a történelmi nevezetességű debreceni Nagytemplomot is, melynek híres Rákóczi-harangja 1938 augusztus 21-én a két világrészbe szétszórt reformátuság Isten előtt leboruló hálájára és testvéri szent ölelésére hívogatta majd Sion gyermekeit.

Mikor kerültek az első magyarok Európába? Nemrégiben német tudósok mutatták ki a föld mélyéből napfényre került bizonyos fajtájú edénycserepek és díszítések stb. alapján, hogy az ú. n. csiszolt kőkorszak vége felé, Krisztus előtt 2100—1900 táján, Nyugat-Lengyelországnak és Porosz-sziléziának a Visztula és Odera közötti részén, Kiew mellett még a Volga völgyében olyan halász-vadász nép élt, amelynek most kiásott használati tárgyai szakasztott olyanok, mint az ugyanebben az időben Közép- és Nyugat-Sziléziában élő szintén halász-vadász népe. A szóbanforgó leletek közül a szibériaiak a korábbiak. A tudósok tehát sehogyse mondhatták azt — mint ahogy a németek mindig szerették hangoztatni —, hogy ez a műveltség nyugatról nyomult keleti irányba, vagyis megint az ősgermánok voltak azok, akik a nyugati művelődés áldásait terjesztették a vad kelet felé. Minthogy a haladás éppen ellenkező irányú volt, azt kényszerültek megállapítani, hogy bizony mégis csak nyugatszibériai finn-ugor népek, tehát az ősmagyarok emlékei azok és ők hatoltak be a Krisztus előtt 2000 év táján a Visztula s Odera közéig, ők alkottak ott bizonyos ideig fennmaradt államot. Ezek a népek tehát a mi elődeink közül szakadtak ki. Egyszerű, becsületes halász-vadász nép voltak, mint Nyugat-Szibériában maradt elődeink is még sok évszázadon át. Megérdemlik tehát, hogy legalább annyit tudjunk róluk, tudjuk azt, hogy a mi fajtánk, a turániak nyugatra özönlése nem a népvándorlás korában kezdődött meg a hűn lovasok letipró, dübörgő rohamával, hanem sokkal, sokkal korábban, évezredekkel azelőtt. Országaik azonban nem maradtak fenn; szétmorzsolódtak az idők ferge-tegeiben.

Magyar tanítóképző megnyitása Belgrádban. Belgrádból jelentik: Most közölték a lapok a délszláv kultuszminiszter rendeletét, mely intézkedik a magyar tanítóképző első osztályának újból való megnyitásáról. Eddig ugyanis az volt a helyzet, hogy a belgrádi tanítóképző kebelén belül volt magyar tagozat, melynek első osztályát azelőtt négy évvel nyitották meg. Az akkor beiratkozott magyar tanítónövendékek most végzik ötödik évüket.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

3679—1937. sz.

KÖRLEVÉL

a lelkészi állásra pályázás esetén használandó törzskönyvi lapokról.

A nagytitiszteletű esperes urakkal és a lelkészi állásra pályázásra jogosult atyafiakkal tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm a tiszántúli református egyházkerület lelkészjelölő bizottságának 1937 augusztus hó 23-án tartott gyűlésében felvett jegyzőkönyvének 2. sz. határozatából a következőket:

„Egyházkerületi lelkészjelölő bizottság felkéri főtiszteletű püspök urat: szíveskedjék körlevélben értesíteni minden esperesi hivatalt, hogy lelkészi állásra pályázás esetében a pályázó kérésére törzskönyvi lapot ne adjon ki, hanem az ilyen kéréssel hozzá fordulót utasítsa kérelmével a törzskönyvi lap hiteles kivonatának kiadására egyedül illetékes püspöki hivatalhoz. Egyben felkéri egyházkerületi lelkészjelölő bizottság főtiszteletű püspök urat, hogy a hivatalos lapban háromszori meghirdetés útján hívja fel a pályázásra jogosult lelkész atyafiakat arra, hogy pályázati kérvényükhöz — a törvény rendelkezéseinek (E. T. II. tc. 9. és 39. §.) megfelelően — a püspöki hivataltól a pályázáskor kitért törzskönyvi lapjuk hiteles kivonatát csatolják, mert a jövőben úgy az egyházmegyei lelkészjelölő bizottságok, mint az egyházkerületi lelkészjelölő bizottság csak az ilyen, a püspöki hivatal által a pályázatot idején kiadott törzskönyvi lap hivatalos kivonatával ellátott pályázatot fogadhatnak el a jelölésnél.”

Debrecen, 1937 augusztus 27.

Atyafiságos szeretettel:

Maklár Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4391—1937. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 9927—1937. eln. szám alatt kelt értesítése szerint a „Horthy Miklós Ösztöndíjalap” szervezetéről szóló 9000—1937. eln. számú rendeletének 18. §-a az ösztöndíjak elnyerése iránt benyújtott pályázati kérvények és azok mellékletei számára illetékmentességet biztosít.

Az érdekeltek figyelmét külön is felhívom erre a szociális vonatkozású rendelkezésre.

Debrecen, 1937 okt. 6.

Maklár Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4751—1937. szám.

KÖRLEVÉL.

Az Olasz Kultúrintézet (Debrecen) az 1937—38. évben folytatja előző években oly nagy sikert elért nyelvi, irodalmi, társalgási, művészeti és kereskedelmi levelezési tanfolyamait.

Az Istituto Italiano Si Cultura Per L'Ungherei által az olasz császári és királyi követség védnöksége alatt rendezett tanfolyamokon kitűnő alkalma nyílik a magyar tisztviselői karnak az olasz nyelv elsajátítására.

Tekintettel arra, hogy az olasz nyelv tanulásától az olasz-magyar barátságra mérhetetlen haszon származik, kérem az egyházi főhatóságom alá tartozó tanárokat, tanítókat és tisztviselőket, hogy az olasz tanfolyamokat minél nagyobb számban látogassák.

A tanfolyamok díjtalanok, csupán félévenként szednek Kettő pengő beiratkozási díjat, melynek ellenében, nemcsak a tanfolyamok, hanem az intézet előadásai, hangversenyei is díjtalanul látogathatók.

Debrecen, 1937 okt. 11.

Maklár Károly,
püspök.

FELHÍVÁS.

Az 1935 őszi és megelőzőleg a tiszántúli egyházkerület II. lelkészjelölő vizsgálati bizottsága elé írásbeli dolgozatot benyújtott atyafiakat tisztelettel kérem, hogy a szabályzat és a rendtartás értelmében szíveskedjenek dolgozataikat az egyházkerületi levéltárból kivenni. Ez megtörténhetik személyesen vagy megbízott által a hivatalos órák alatt (kedden és pénteken 4—5-ig), vagy pedig postai úton ötven fillér portónak levélbélyegben való előzetes beküldése

után. Az 1938 január 1-ig el nem szállított dolgozatokat a szabályzat és rendtartás értelmében ki fogom selejtezni. Debrecen, 1937 október 10.

Dr. Révész Imre,
egyházkerületi levéltárnok.

Iskolaszéki elnök urak figyelmébe. A „Népiskolai szervezet és szolgálati pragmatika”, mint az Egyetemes Konvent hivatalos kiadványa megjelent. Ára portómentesen küldéssel 80 fillér. Megrendelhető Országos Református Tanító-Egyesület Debrecen címen a 27.959. sz. csekkzámlára való befizetéssel.

Pályázati hirdetések

Hosszúpályi református egyháza pályázatot hirdet *ferfi tanítói* állásra. Javadalom államszegélyből és 34 értékességéből áll. Köteleességek: a rábizott osztály vagy osztályok vezetése, belmissziói munkában segédkei és. Pályázati határidő 21 nap. Kérvények lelkészi hivatalhoz küldendők.

A **sonkádi** református egyház pályázatot hirdet *helyettes tanítói állásra* egy évre a nyugdíjazás folytán megüresedett kántortanítói állás ideiglenes betöltésére. Fizetés törvényszerű. Pályázati határidő okt. 21.

Szabolcsveresmart református egyházközsége pályázatot hirdet az 1937-38. iskolai évre *helyettes tanítói* állásra. Fizetés 10%, többi államszegély. Köteleesség akadályoztatás esetén a kántortanító helyettesítése is. Pályázati határidő 21 nap. Kérvények válaszbélyeggel Lelkészi Hivatal, Szabolcsveresmart küldendők.

Esperesi segédlelkész elcserelné állását 1937 november 1-től, vagy november 15-től hasonló javadalmozású segédlelkésszel. Javadalma 28 P kápláni kongrua, 28 P egyházmegyei járulék, lakás fűtéssel és koszl. Gépirásban jártasok előnyben. Cím: Református segédlelkész, Olesvanpáti. (Református Esperesi Hivatal.)

Ájándéknak is kiválóan alkalmasak

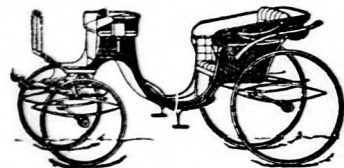
Dr. Hegyaljai Kiss Géza

TEPLOMI IMAKÖNYVEI:

- 1. DICSŐSÉG ISTENNEK! Ünnepi.** Debrecen, 1936. 336 lap. Füzve 4 P, kötve 5 P, + portó 70 f.
- 2. ÁLDJÁTOK NAPRÓL-NAPRA! Köznapi.** Debrecen, 1937. 420 lap. Füzve 4 P, kötve 5 P + portó 70 f.

Kapható: **Dr. HEGYALJAI KISS GÉZA** ref. lelkész.
Belsőbócs, Borsod vm. Csekk: 29.351;
Debrecen sz. k. r. város Könyvnyomda-vállalata,
Debrecen, Bőszörmény-út 6.

Gyülekezetek, nőegyesületek számosan rendelik meg lelképásztoruk vagy segédlelkészük számára. A két kötet együttes rendelésénél a portó csak 1 pengő.



Kocsik
minden alakban
Riesz Henrik
kocsigyár, Debrecen.

TARTALOM:

- Makláró Károly: Beszéd és ima. Vitéz nagybányai Herthy István lovassági tábornok felett.
Révész Imre: Alma Filia, Alma Mater.
Kelemen Gyula: Hozzájárulás iskolafenntartáshoz.
Fejlesztés Endre: „Lomfárba velük”?
id. Szigethy Gyula: „Az öregek”.
Szabó Gyula: A református gyülekezeti énekvezetés esztétikája.
S. Szabó József: A debreceni főiskola kezdeti szervezete és belső élete.
Dr. Nagy Sándor: Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.
Könyvismertetés.
Hírek az egyházmegyékből.
Gyászrovat.
Különlélek.
Hivatalos értesítés.
Pályázati hirdetések. Hirdetések.

100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét

az „UNIO” Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbízható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha még nincs, igényelje irodánkban:

Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-u. ca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.



Garbóci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségtérítést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

Református lelkészek részére

palástot és süveget

legszebb kivitelben, legolcsóbban, kedvező fizetési feltételekkel készítek megrendelésre.

Szénási Sándor férfiszabó, Hódmezővásárhely,
Klauzál-utca 151. szám.



Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Bethlen-utca 21.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlettörlesztés!

Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskei és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. vasnaggykereskedése
Telefon 20-06. és 15-48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, dísznölkő-kések, húsvágó-gépek.



Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang”

ÜGYELJEN A KERESZTNÉVRE!

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércöntőde,
harangfelszerelési és haranglábgyára

Budapest, VI., Petneházy-u. 78.

(VI., Frangepán-u. mellett)

SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon díszoklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel, több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségtérítés és kiszállítás díjtalan!

Vasúti menetrend.

Érvényes 1937. október 3-tól, 1938. május 14-ig.

Á. Gy.	Sz.	Sz. (Pia-dány-tól gyors)	Sz.	Gy.	Se.	Sz.	Gy.	Debrecen—Budapest	Sz.	Sz.	Sz.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Gy.	Se.
20-50	22-00	2-10	6-22	7-25	11-50	13-22	17-12	Debrecen	4-40	7-20	8-39	11-45	13-52	15-24	18-36	21-29
21-06	22-27	2-36	6-51	7-43	12-10	13-47	17-31	Hajdúszoboszló	4-14	6-50	8-13	11-26	13-27	15-09	18-17	21-07
21-23	22-55	3-05	7-25	8-04	12-35	14-15	17-54	Püspökladány	3-10	6-15	7-38	11-02	12-58	14-52	17-55	20-35
21-24	23-16	3-26	—	8-06	12-41	14-23	18-00	Budapest (K. p. u.)	3-08	—	—	10-55	12-38	14-51	17-50	20-30
23-40	—	6-25	—	10-55	—	19-20	—	Budapest (Ny. p. u.)	—	—	—	—	—	12-40	14-40	17-10
—	5-00	—	—	—	16-02	—	21-12	—	22-40	—	—	7-50	8-25	—	—	—
Sz.	M.	Gy.	Sz.	Á. Gy.	Sz.	Sz.	Sz.	Debrecen—Nyíregyháza—Misk.	Sz.	Sz.	Sz.	Gy.	M.	Á. Gy.	Sz.	
5-02	8-00	11-53	14-20	15-26	18-46	21-36	—	Debrecen	7-17	9-00	11-26	17-04	18-39	20-48	21-35	
5-24	8-23	12-10	14-40	—	19-09	21-55	—	Booskay-kert	6-56	8-40	11-05	16-49	18-17	—	21-15	
6-09	9-16	12-45	15-34	16-01	19-53	22-33	—	Nyíregyháza	6-10	7-53	10-17	16-10	17-25	20-13	20-26	
9-34	11-18	—	18-52	—	22-59	—	—	Miskolc	—	5-17	7-36	—	13-35	—	17-38	
M.	M.	M.	M.	M.	DEBRECEN—FÜZESABONY											
5-05	6-01	12-10	14-19	19-00	—	—	—	Debrecen	—	—	—	7-45	9-03	12-26	16-45	20-08
5-13	6-08	12-19	14-27	19-11	—	—	—	Debrecen—Vásártér	—	—	—	7-39	8-51	12-20	16-39	20-02
5-56	6-51	13-02	15-07	20-15	—	—	—	Balmazújváros	—	—	—	6-53	8-13	11-35	15-54	19-14
6-20	—	13-26	—	20-49	—	—	—	Nagyhortobágy	—	—	—	—	—	11-09	—	18-45
8-20	—	15-23	—	—	—	—	—	Füzesabony	—	—	—	—	—	9-23	—	16-45
Sz.	M.	Sz.	Sz.	V.	DEBRECEN—TISZALÖK											
5-13	7-30	12-27	14-30	18-45	—	—	—	Debrecen	—	—	—	6-50	8-28	11-25	15-37	20-43
5-21	7-37	12-33	14-37	18-55	—	—	—	Debrecen—Vásártér	—	—	—	6-43	8-22	11-19	15-29	20-37
5-37	7-54	12-50	14-54	19-17	—	—	—	Józsa	—	—	—	6-25	8-05	11-03	15-06	20-21
6-14	8-16	13-13	15-17	19-59	—	—	—	Hajdúböszörmény	—	—	—	6-07	7-43	10-44	14-33	20-04
7-05	8-47	13-51	15-52	20-57	—	—	—	Hajdúnánás	—	—	—	5-24	7-04	10-10	13-16	19-11
7-52	—	14-32	16-32	21-49	—	—	—	Tiszalök	—	—	—	4-40	6-18	—	12-05	18-28
T.	M.	Sz.	Sz.	DEBRECEN—NAGYKEREKI												
6-09	9-25	14-16	18-58	—	—	—	—	Debrecen	—	—	—	7-00	11-35	14-15	18-26	
7-22	9-57	14-49	19-30	—	—	—	—	Derecske	—	—	—	6-29	11-05	13-28	17-56	
8-51	—	15-49	20-34	—	—	—	—	Nagykeréki	—	—	—	5-29	—	11-29	16-56	
Sz.	M.	T.	DEBRECEN—NAGYLÉTA													
7-52	13-25	19-30	—	—	—	—	—	Debrecen	—	—	—	—	—	7-40	10-07	16-55
8-54	14-28	21-04	—	—	—	—	—	Nagyléta—Vértes	—	—	—	—	—	6-00	9-04	15-50
Sz.	T.	Sz.	Sz.	M.	DEBRECEN—NYÍRÁBRÁNY											
4-55	8-10	12-30	14-25	18-43	—	—	—	Debrecen	—	—	—	7-07	11-36	16-54	21-25	
5-43	9-17	13-20	15-15	19-28	—	—	—	Nyírábrány	—	—	—	6-16	10-30	15-47	20-41	
V.	S. a.	S. a.	V.	S. a.	S. a.	DEBRECEN—NYÍRBÁTOR										
4-31	6-03	12-15	14-00	16-43	18-55	—	—	Debrecen	—	—	—	6-53	7-15	9-46	16-18	17-50
4-42	6-10	12-22	14-13	16-50	19-02	—	—	Debrecen—Vásártér	—	—	—	6-42	7-08	9-39	16-11	17-39
*5-11	6-29	12-40	14-44	17-10	19-20	—	—	Gazdasági Akadémia	—	—	—	6-10	6-50	9-21	15-53	17-09
5-48	6-45	12-54	15-15	17-21	19-34	—	—	Hajdúsámson	—	—	—	5-45	6-36	9-07	15-39	16-41
7-35	7-48	13-55	17-12	18-25	20-37	—	—	Nyírbátor	—	—	—	3-46	5-35	8-06	14-35	14-48
M.	V.	Debrecen városi fatelepi—Dr. Vásáry-menedékház														
Vasárn.	Hétkn.	—	—	—	—	—	—	Debrecen—városi fatelepi	—	—	—	—	—	—	Hétkn.	Vasárn.
13-30	13-30	—	—	—	—	—	—	Martinka	—	—	—	—	—	7-19	7-20	
13-58	14-22	—	—	—	—	—	—	Gúth	—	—	—	—	—	6-27	6-53	
14-40	15-49	—	—	—	—	—	—	Dr. Vásáry-menedékház	—	—	—	—	—	5-00	6-11	
14-58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5-52	